

AZ ERDÉLYI
MAGYAR IRODALMI TÁRSASÁG
ÖTVEN ÉVE

1888—1938.

Írta és összeállította:

DR. GYALUI FARKAS
az Erdélyi Magyar Irodalmi Társaság tiszteletbeli elnöke.

1939.

KIADJA
AZ ERDÉLYI MAGYAR IRODALMI TÁRSASÁG
KOLOZSVÁR

6

1035

AZ ERDÉLYI
MAGYAR IRODALMI TÁRSASÁG
ÖTVEN ÉVE

1888—1938.

KÖNYVTÁRI DOKUMENTUM	
tanári könyvtára	
csoporth	szám
C	1032

Irta és összeállította:

DR. GYALUI FARKAS

az Erdélyi Magyar Irodalmi Társaság tiszteletbeli elnöke.

1939.

KIADJA

AZ ERDÉLYI MAGYAR IRODALMI TÁRSASÁG

KOLOZSVÁR

Az Erdélyi Magyar Irodalmi Társaság ötven éve.

Évszázadok közművelődés után való vágya és törekvése, valamint közművelődési alkotása után, a XVIII. század végén, 1781-ben, Batthyány gróf, erdélyi katolikus püspök megkísérelte egy tudományos társaság alapítását Erdélyben. A mag, melyet elvetett, csak később kelhetett ki, de kárba nem vészett. És úgy a püspök, mint Teleki Sámuel gróf, erdélyi kancellár egy-egy könyvtárat alapítottak, melyek mai napig szolgálják a közművelődést Gyulafehérvárt és Marosvásárhelyen. 1791-ben Aranka György, kir. táblai ülnök egy magyar nyelvművelő társaságot indítványoz Erdélyben. Az 1791-iki erdélyi országgyűlés 44-ik ülésén elfogadta az indítványt és a társaság Bánffy György gróf kormányzó elnökletével Aranka György titkársága mellett meg is kezdte működését, de a bécsi kormány rövidlátósága nem hagyta helybe szabályait, azaz nem erősítette meg az itt megadott engedélyt. Addig azonban a társaság 1793-tól 1801-ig több mint 200 taggal 70-en felül való ülést tartott. Ugyancsak Aranka kezdeményezésére 1792-ben Kéziratkiadó Társaság alakult, mely történelmi kútfőket adott ki. Közben szakadatlan folytak a mozgalmak és áldozatok a magyar nemzeti játékszín állandósítása tárgyában. Tudjuk, hogy a színház nálunk teljesen kulturális célra: a nyelv művelésére, a színi irodalom, a zene és színművészet kultuszára alapítottatott. Már 1814-ben Döbrentei Gábor megindítja Kolozsvárott az „Erdélyi Múzeum” című folyóiratot, melléje pedig valóságos irodalmi társaságot létesít az Erdélyi Múzeum Tanácsa címen. Beküldött kéziratok megbírálása lett volna az eredeti cél, de bárkinek joga volt tudományos, vagy szépirodalmi műveket felolvasni, melyek fölött irodalmi vita folyt. 1818-ban Döbrentei új irodalmi egyletet akart létesíteni, sikertelenül. Nehány évtized múlt el erdélyi írók és poéták nevezetes irodalmi működésével. Ebbe a korba beleesik a szabadságharc és az elnyomatás egy része — és 1859-ben megalakult Kolozsvárt Mikó Imre gróf kezdeményezésével, de általános lelkesedéssel és áldozatokkal, az Erdélyi Múzeum Egylet, mely gyűjteményei, szakosztályai által a magyar tudományt lendíti föl. Lehetővé teszi, hogy már 13 esztendő mulva gyűjteményei és könyvtára által, mint alapra, a magyar állam létesíteni tudja a kolozsvári magyar tudományegyletet. Pillanatok mulnak el, hisz egy nemzet művelődési történetében egy év egy pillanat és a 70-es évek elején Marosvásárhelyen egy író-pap: Tolnai Lajos, egy erdélyi mágán: Apor báró segítségével már szépirodalmi társaságot: a Kemény Zsigmond társaságot létesíti. Ám, ez a derék és művelt város akkor mégsem volt oly népes és központi jellegű, hogy az alapítója távozásá-

val meg ne akadjon a társaság működése. Később megindult és máig is sikeresen működik. Csereiné Zatureczki Emilia értékes adományával 1875-ben a székely nemzeti múzeum alapját létesítette. Ez a múzeum ma már gazdag és tevékeny. Továbbá 1880-ban megalakult a Hunyadmegyei Történelmi és Régészeti Társulat Déván és gróf Kuun Géza vezetésével jelentékeny vidéki tudományos társasággá emelkedett. Nyolc év múlva egy Marosvárhelyről Kolozsvárra telepedett, már akkor országos hírű író: Petelei István lelkébe kap bele a századok óta égő láng és a nyilvánosság előtt erdélyi irodalmi társaságot indítványoz. Ott, a *Kolozsvár* szerkesztőségében, előttünk írja meg lelkese déssel tele cikkét, 1888. február 24-én. Ő csak kifejezője az általános óhajnak arra, hogy itt mi magunk önállóan, fővárosi hatások és külföldi divatok nélkül műveljük, pártoljuk az irodalmat. „Egy irodalmi társaság hiányát — így kezdi — elevenen érezzük. Ezennel felhívjuk az illetékes egyleteket és az irodalommal foglalkozó egyeseket, segítsenek egy irodalmi társaság alakításán. Állandóan panaszkodunk Budapestre — folytatja később — hol nem veszik észre a vidéki embert, ez a panasz nem egészen jogosult, bárha bizony azon szenteknek is maguk fele hajlik a kezük. Dehát segítsünk ha bajt látunk, csak rajtunk áll.”

„A versengés az erők felkutatásában és megsegítésében az egész magyar irodalom javára lesz. Minél több helyt gyulnak ki a tüzek az oltáron, annál nagyobb lesz a világosság. Állítsunk mi is irodalmi társaságot. Válasszuk be oda a legérdemesebbeket. Tartsunk felolvasásokat. Menjünk évről-évre más városba egy-egy ünnepély megtartásáért. Ébresszük az érdeklődést az irodalmi termékek iránt. Neveljük a közönséget. Erejük tekintélyével szerezzünk hitelt a kezdő embereknek, kikben tehetséget látunk. Gyűjtsük össze a régi költészet remekeit és adjuk ki.”

Ez a felhívás rögtön viszhangot kap. Nap-nap után, a lap élén, vezércikkben közli a Petelei lapja Sándor József, Csernátóni Gyula, Ferenczi Zoltán, Láncki Gyula, Szamosi János, Kozma Ferenc, Egy névtelen, Réthi Lajos, Koós Ferenc, Harmath Lujza cikkei s Petelei újabb felszólalásait, melyek mind a társaság alapításának szükséges voltát s föltételeit tárgyalták.* A másik kolozsvári lapban, Bartha Miklós lapjában, az *Ellenzék*ben februárius 28-án Hegedüs István szól a tárgyhöz, majd Bartha Miklós szólal föl, vezércikkben, nagy elismeréssel és helyesléssel. A harmadik kolozsvári lapban: az *Erdélyi Híradó*ban

* Az EMKE (Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület) különböző irodalmi jellegű bizottságainak mozgalmas munkássága kétségtelenül hatással volt arra, hogy önálló erdélyi irodalmi alakulás gondolata felmerüljön. Petelei István maga is tagja volt az EMKE irodalmi szakosztályának és az alapítandó új irodalmi társaság eszméjét szóvá tette Sándor József EMKE-titkár előtt (később t. alelnök-főtítkár). Így történhetett az, hogy Petelei Istvánnak az Erdélyi Irodalmi Társaság megalapítását indítványozó cikkére, mely Petelei lapjában jelent meg, Sándor J. volt az első, aki azonnal, a legközelebbi számban már válaszol, az alapítandó új egyesületet az EMKE irodalmi szakosztályával kapcsolatosan óhajtván létesíteni. Megállapítható, hogy az E. I. T. azonban egyáltalán nem akart semmiféle egyesülettel, semmiféle kapcsolatot.

Korbuly József szerkesztő és Ürmösi Lajos írtak cikkeket, melegen üdvözölve és helyeselve az eszmét. A mozgalom még Nagyváradon is hullámot vetett, a nagyváradai *Szabadság* című napilapban Sipos Orbán írt (március 3-án) vezércikket, örömmel fogadva e vidéki irodalmi társaság alapításának tervét.

Március 3-án már értekezletet tartottak Kolozsvárt. Résztvettek mindazok, akik ez ügyben, itt, hírlapokban felszólaltak s kívülök Éjszaki Károly, a Petőfi-társaság alelnöke és alapítója, Báró Bánffy György és Sebesi Jób. Az értekezlet kimondta, hogy szükségesnek látja egy irodalmi társaság megalakítását Kolozsvár székhellyel, ideiglenes elnöknek Báró Bánffy Györgyöt, és ideiglenes titkárnak Csernátoni Gyulát választották meg. Báró Bánffy György, ez a nagytehetségű zeneszerző, sajnos, egyáltalán nem vehetett részt a társaság munkájában, távolléte és betegsége miatt. Nemsokára el is húnyt. Az értekezlet bizottságot küldött ki az alapszabályok és végleges megalakulást előkészítő bizottságba és előadónak *Petelei Istvánt* bizta meg. Márc. 25-én, tehát Petelei első felszólalása és indítványa után 1 hónappal, mikorra az alapszabályok elkészültek, az *Erdélyi Irodalmi Társaság* — ezt a nevet is indítványozója javasolta — már megtartotta első felolvasó ülését, Éjszaki Károlynak, a Társaság ideiglenes, működő elnökének elnöklésével. Ő, aki a Petőfi Társaság bölcsőjénél is ott állott, indította útnak a szó legszorosabb értelmében az Erdélyi Irodalmi Társaságot. Ugyanis talpraesett, rövid megnyitóját e szavakkal végezte, mint igazi vasutas is: „a nemzet géniusza vezéreljen bennünket. És ezzel indulunk.“ Ez első felolvasó ülésen, melyen Felméri Lajos Tolstojról érkezett, Jakab Ödöntől költeményeket és Petelei Istvántól „Bimbófakadás“ című elbeszélést olvastak föl. Petelei elbeszélését Ferenczi Zoltánné Hubay Aranka, a nemzeti színház tagja olvasta föl. Magam is ott voltam. Legnagyobb sikere a „Bimbófakadás“-nak volt, melyet Hubay Aranka kedves, szívhez szóló hangján adott elő. Attól fogva, hogy a Társaság „megindult“, félszázad telt el és a Társaság ment tovább a maga útján, melyet indítványozója és alapítója, Petelei István kijelölt és melyen végleges megalakulása után első elnöke, Kuun Géza gróf, oly bölcsességgel és nemes buzgalommal vezette. Ám sok munkára és fáradozásra volt még szükség, míg végleg megalakult és megerősödött. Ebből a munkából is Petelei István az oroszánrészt vette ki. A Társaság irányító eszméjének lényegét adják a cikkek, melyek alapelvein a Társaság később fölépült és melyeket röviden, magá-

Az alapítandó egyesületben még a társadalmi-politikát is kerülni kívánták. Főleg pedig attól óvakodtak, nehogy az irodalmi jellegű alapítás más egyesülettől függvén, ezáltal tisztán szépirodalmi célja, esetleg akadályok elé kerüljön. Az tény, hogy az E. I. T. úgy alakult meg, hogy elnöke: Gr. Kuun Géza az EMKE szépirodalmi szakosztályának elnöke, első titkára pedig Csernátoni Gyula, ugyane szakosztályának titkára volt. Érthető azonban, hogy nálunk, Erdélyben és kívált Kolozsvárt, ugyanazok a szellemi munkások dolgoznak több egyesület munkájában, így az Erdélyi Múzeum Egyesület tudományos tevékenységében is. Amde mindenik egyet gondosan megőrizte függetlenségét.

nak a Társaságnak első évi évkönyve összegez a következőkben: a siker kockáztatása lenne minden olyan irányzat, mely a *tisztán irodalmi* célzaton kívül bármily mást kívánna a Társaság céljául kitűzni. Ez természetesen nem zárja ki a hazafias célzatot, amely nélkül magyar egyeslet el sem képzelhető. A Társaság ne lépjen connexióba semmiféle más egylettel olyan értelemben, hogy annak mintegy csak szakosztálya legyen, mert így jöhetnének körülmények, hogy a főcél, amely tisztán irodalmi, alá kellene rendelnie. A Társaság hitvallása legyen: „művelni a magyar szóban nyilvánuló szépet és elősegíteni minden jóra való törekvést, az erdélyi részekre.“ Hangsúlyozom, hogy ebből az iránytárból, a Társaság *tisztán irodalmi célzatának kiemelése* más egyesületek munkakörének, de főleg a politika teljes kizárására vonatkozik.

Az Erdélyi Irodalmi Társaság az első közgyűlés után a következő személyzetből állott. Elnök: Kuun Géza gróf; alelnök: Szász Gerő, Felméri Lajos, titkár: Csernátoni Gyula. Tiszteleti tagok: Brassai Sámuel, Dózsa Dániel, Gyulai Pál, Salamon Ferenc, Szabó Károly, Szász Károly és Szilágyi Sándor. Rendes tagok: Benedek Elek, Csernátoni Gyula, Éjszaki Károly, Endrődi Sándor, Felméri Lajos, Ferenczi Zoltán, Finály Henrik, De Gerando Antonina, Gyarmathy Zsigáné, Hegedüs István, Hory Béla, Jakab Ödön, Jékey Aladár, Kozma Ferenc, Koós Ferenc, Korbuly József, Kövály László, Kuun Géza gróf, E. Kovács Gyula, Kis Sándor, Láncki Gyula, Medgyes Lajos, Moldován Gergely, Petelei István, Réthy Lajos, Sebesi Jób, P. Szatmáry György, Szamosi János, Szinnyi József, Szász Béla, Szász Gerő, Széchy Károly, összesen 32. tag, kiegészítve a közgyűlés által a 31 alapító tagot.

Első elnökünk a formai, úgynevezett végleges megalakulás után Kuun Géza gróf (1888—1905.), legnagyobb az erdélyi tudományt művelő arisztokraták között, aki a tudományos világban általánosan tisztelt és becsült volt nagyjelentőségű munkásságáért. Szoros összeköttetést, barátságot tarott a tudósok és írók között. „Nem új térre álltunk ki, — mondja 1888. november 18-án az alakuló ülésen, megnyitó beszédében, — hanem a régi fák környezte, immár romladozó költőirt szándékozunk, amíg nem késő, erős és komoly elhatározással megszilárdítani... Ezt kívánja irodalmi életünk szent hagyománya, mely hagyománnyal sohase szakítottunk jó és rossz napjaiban sem teljesen literaturai tevékenységünknek, s midőn azt a múlt kívánja tőlünk, még inkább sürgeti a jelen. Két irányban és pedig saját érdekünkben és nemzeti irodalmunk tekintetéből.“ Ugyanakkor int boldogult vezérünk a nemzeti nyelv és irodalom fontosságára. „Az idegen befolyások alatt nemcsak a nyelv változik, de maga az észjárás is, ha nem egyébert, már csak azon szoros kapcsolatnál fogva, mely a kettő közt fennforog.“ Az első ünnepélyes közgyűlésen — melyet 1889. május hó 26-án tartottak, — így szólt Kuun Géza gróf elnökünk: „Nekünk, erdélyi magyaroknak, ép úgy saját fajunk és történetünk, mint a közös haza iránt viseltető szent kötelességünk az erdélyi magyar irodalom oltárán lobogó tüzet, melyet őseink irodalmunk hajnalakor gyújtottak meg, buzgón fejleszteni, ébren tartani, híven virrasztani felette, az áldozatban nem lankadni, s éjjeli és nappali

kézzel odatörekedni, hogy e szent tűz, hasonlóan a szent heyek örök lángjához, az idők mostohaságai és közönye miatt, valahogyan el ne aludjék, sőt inkább mind szent lánggal világítson tovább, történetünk derűs és borus napjaiban. Ez azonban csakis szoros összetartás és kitartás mellett lehetséges, s az összetartás megkívánja, hogy gyakran saját egyéniségünk érdekeit a közérdeknek alárendelni, feláldozni tudjuk.

Az első alelnökök Szász Gerő és Felméri Lajos voltak. A titkárok pedig Csernátoni Gyula után Ferenczi Zoltán, Malonyai Dezső, Gyulai Farkas, Csengeri János, Versényi György, Cs. Papp József, Kovács Dezső, majd Kiss Ernő, Borbély István, Nyirő József, utána pedig mai napig Walter Gyula.

Kuun Géza gróf haláláig, 1905-ig híven és szeretettel volt a társaság elnöke.

1908-ban Dózsa Endrét választották meg elnöknek, aki az irodalomnak is, mint regényíró, érdemes munkása volt és maradt. Ő 1935-ig működött elnöki minőségben. Az első alelnökök után Szamosi János ügyvezető alelnök, később tiszteletbeli elnök, Szűdeczky Lajos, Csengeri János, majd Kovács Dezső és Boros György püspökök következtek.

Az erdélyi társadalom annyira meg volt terhelve kulturális és jótékony kötelességekkel, hogy a Társaság, mely a vagyonszerzésre nem fordíthatott elég erőt, szerény pénzalappal rendelkezett mindig. Mégis, száz meg száz felovasó gyűlést tartott nemcsak Kolozsvárt, hanem vidéken is, belevonva sok író, tudós, poétát. Nem egy kötet került nyilvánosságra, melyet írója az Erdélyi Irodalmi Társaságban való működése termékeként gyűjtött össze. A Társaság célját az első alapszabályai (1888. június 3-án tartott alakuló gyűléséből) így határozták meg: „A Társaság célja az irodalmi szépműtani érdekek istápolása Erdélyben; a szépirodalomnak nemzeties irányú művelése.” Az 1902-ben kiadott alapszabályok szerint, melyeket az 1901. július 8-án tartott közgyűlés fogadott el, a Társaság célja: „a költői és szépprózai irodalom nemzeti irányban való működése Erdélyben”. Végül az 1923. október 24-én tartott közgyűlés óta a Társaság címe: Erdélyi Magyar Irodalmi Társaság. A Társaság célja: „A magyar szépirodalomnak nemzeti irányban való művelése Erdélyben”. A cél eszközei: „Költőink költői és széppróza műveinek felolvasása; a népköltészet remekeinek gyűjtése, pályadíjak kitűzésével az e nemű munkásságra való serkentés.”

Ha a félszázad fordulóján végignézzük a Társaság munkáját, kivált magam, aki mint szemtanú ott voltam a kezdet kezdetén, majd 45 esztendőn át résztvettem, mint famulus a munkában, most pedig lépésről-lépésre igyekeztem rekonstruálni a felolvasások sorozatát, 332 felolvasó ülés tárgysorozatának átvizsgálása után és visszaemlékezve az elmúlt évek törekvéseire, jó lélekkel ezeket állapíthatom meg. A Társaság az első évek lázas, lelkes és örömteljes munkája után, mely az alakulás fellobbanó gyorsasága után változatlan erővel folyt éveken át, átlag évi 9 ülést tartott, Így haladt, egyenes vonalban a munka

1914-ig, az ülések száma valamivel kevesebb is volt, de ismét emelkedett. Kuun Géza gróf 1905-ben meghalt. Utána elnöknek Dózsa Endrét választották meg, aki 1935-ig viselte ezt a tiszteletet. Kuun Géza gróf klasszikus tömörségű, tudósmélységű megnyitói, súlyos értékű beszédei, évenként egyszer-kétszer várt eseményei voltak a Társaság életének. Dózsa Endre, az író és publicista, elmés könnyedségével és nagy buzgalomával végül már minden ülés elé bevezetőt mondott, helyet adva az aktualitásnak. Így a Társaság rajta keresztül is figyelemmel kísérhette az irodalmi események menetét. Jött azonban a világháború és a Társaság munkássága lezuhant. 1914 nyara kezdetén már megvolt az izgalom és csak 1915 tavaszán tudtuk megkezdeni a munkát, mikor az elnök beszéde sóhajtván mondja: „inter arma silent musae”, háborúban hallgatnak a múzsák. Tovább, 1916-ban, s a háború folyamán kevesbedik a felolvasások száma. 1918-ban pedig, az uralomváltozás idejétől kezdve, két teljes esztendőig szünetel a Társaság. 1920. november 13-án nyitja meg az ülést Márki Sándor: „Fiaim, csak daloljatok” jellegével és elbúcsúztatván az elhúnyt és eltávozott tagokat, keményen és lelkesen követeli a munkát. „Elég volt a kétévi semmittevés.” Ami azt is teheti, hogy talán nem éppen elég erővel jártak utána az ülések rendezésének. A további évek folyamán ismét akadályok gördülnek elő. Nehézségekkel küzdünk. Az ülésekre nehéz engedélyt kapnunk. Ezért 1934-ben alig tudunk egy ülést tartani, 1935-ben szünetelünk, épúgy 1936-ban. Nem mentegetődzhetünk csupán a nehézségekkel. *Ernyedtség mutatkozik* bennünk is. Mégis, egyik-másik évben, felszáll a munka buzgalma. Kivált Kovács Dezső, néhai titkárunk, majd alelnökünk, végül tiszteletbeli elnökünk, öt sorozat külső előadást, felolvasást rendez a Társasággal, mind irodalomtörténeti tárgyukat. Kolozsvárt és Tordán. Elsősorban az ifjúságra gondol és összesen több mint 50 ilyen felolvasást tartottak. A Társaság tagjai és kívülállók is dolgoztak ebben a törekvésben. 1935-ben elnökünk, Dózsa Endre előrehaladt kora és betegsége miatt, lemondott. Az elnökválasztás elhúzódtott és csak 1937. tavaszán történt meg. Amikor is új korszak, új emberek léptek a Társaság vezetésére. Az új vezetőség 1937 március óta a következő: Elnök: Br. Kemény János, alelnökök: Tavasz Sándor, Reményik Sándor; főtitkár: Walter Gyula; titkár: Finta Gerő; ellenőr: P. Jánossy Béla; pénztáros: Hadházy Sándor. E tiszttikkal egyidejűleg választották meg tiszteletbeli elnöknek dr. Boros György püspököt és Gyalui Farkast.

Mi ebből az 50 évből (1888—1938) összegezve a világtörténelmi események akadályait, hat évet veszítettünk és mégis a teljes átlag az általam eddig ismert és összegyűjtött gyűlések tárgysorozatából évi hét gyűlésre megy, ami ily körülmények között nem csekély dolog. Tudtunk vidéken is felolvasó üléseket tartani és képviseltettük magunkat sok irodalmi mozgalomban, csaknem a legutolsó pár évig. Munkánkról részletes felsorolással adok számot. Két ízben is folyóiratot adott ki a Társaság. Az első, a *Keleti Virágok*, egy évig, a második terjedelmesebb *Erdélyi Lapok*, öt évig működött. Kiadványaink is voltak, ámde mi ezek ügyes üzleti forgalombahozásához nem értet-

tünk. Legnagyobb hibánk az volt, hogy egymással alig érintkeztünk. Összejövetelünk legtöbbször csak a felolvasó-üléseken volt. A Petőfi-Társaság legalább 10 felolvasó-ülést tart évenként és utánuk minden egyes alkalommal zártülésnek nevezett választmányi ülést, melyen a Társaság ügyeit intézik. Ezenkívül a Petőfi Társaság hagyományosan összegyűl hetenként egyszer délután a Pilvax-kávéházban. Nem a kávéházért, hanem ennek történelmi nevéért. Ez összejöveteleken azonban a titkár aktákkal jelenik meg s az elnök jelenlétében megtárgyalják az ügyeket. Új tagavatásoknál este a fehér asztalnál is összegyűlnek és, mondhatom, szeretetteljes, baráti szellem van a tagok közt. Mi két évtizeden át nem gyűltünk annyiszor össze, mint a Petőfiiek egy évben. Bár itt, Kolozsvárt, mindig jóindulatot tapasztaltunk közönségünk részéről, ámde, kivált a fiatalabb és más irodalmi irányzat embereit jeges, hideg választófal s az idősebbek iránt türelmetlen közömbösség választotta el tőlünk, bizonyára az irodalom kárára. Említettem az ülések számát és mellékelve föl is sorolom a felolvasókat és az értekezések tárgyát is, valamint az elbeszélők és a költemények íróit, ez utóbbiaknál azt, hogy hányszor szerepeltek munkával a társaságban.

Nem a statisztika a fontos azonban, nem abban merült ki munkásságunk, hogy értekezéseket, életrajzokat, emlékezéseket, elbeszéléseket és költeményeket olvastunk föl, hanem az üléseken az irodalmat művelték. Nagy költők, írók, tudósok emlékét újítottuk föl és műveiket ismertettük. A francia, olasz, angol, északi, továbbá a klasszikus költészet és irodalom műveit, valamint a közeloleti irodalomra nyelvekben mesteri gyakorlatúak és tudósok ismertették, régi és új írókat, költőket, műfordításokban mutatták be és a 600 év előtt élt Boccaccio, továbbá Dante, Petrarca műveit fejtegették. A magyar írók és költők születési vagy halálozási évfordulója alkalmat adott arra, hogy alkotásaikat tárgyalják, hogy feléjük forduljanak figyelmükkel, hogy nagy íróink emlékezetének ünneplésére küldöttséggel, koszorúval résztvegyen a Társaság, ha tőlünk távol folyt az ünnepély. Emellett Kuun Géza gróf elnökünk mélyiséges tudással és renaissance tudósainak mélységével és bölcsességével ismertette a régi külföldi írók s kivált magyar írók és tudósok szellemét, mindeniküknek műveit, mély értelmüket megvilágítva. Nemcsak a rendes elnökök, hanem néha a legidősebb tag is elnökölt és mindig találtak oly alkalmakat, oly tárgyat és oly szavakat, melyekkel a mindennapi szürkeség porából fölemelték lelkünket, sokszor ünnepi hangulatban vitték fölfelé. Nem cikkek, értekezések ledarálása, hanem egy-egy szellemi szümpozion folyt, nemes lelkilakoma, s a felolvasóterembe régi és új, minden nemzetbeli nagy költők, tudósok, írók és bölcsék emlékét idézték föl. Akik megjelentek és szeretettel fogadtak minket, a kisembereket, igaz hódolatunk miatt.

Az imént felsoroltam már az új vezetőség neveit. Nemrégén olvashattuk az egyik kolozsvári folyóiratban, hogy az E. I. T. új vezetősége „megtalálta azt az új életformát, amelybe a Társaságnak öltöznie kell, meg az új irányt, amelybe haladnia kell“. Az E. I. T. ötven éven át,

a roppant akadályokat tekintve, melyeket főként a történelmi események viharai és hullámai okoztak, munkáját nagy eredménnyel és tiszteletreméltó, szép sikerrel végezte. Irányát és életformáját illetőleg sem nem habozhatott, sem nem tusakodhatott magában: alapszabályai és hagyományai jelölték ki. Ezekről *nem kívánt eltérni, nem is tehette*. Az utóbbi 20 év alatt az E. I. T. 86 felolvasó ülést tudott tartani, közben legalább ötévi kényszerű szünetelés alatt. Ezenkívül több mint 50 külön irodalomtörténeti előadást tartott Kolozsvárt és vidékén. Kiadványai közt voltak ez idő alatt egy Almanach; Petőfi összes költeményei, Benedek Elek: Petőfi életrajza és Bitay Árpád által szerkesztett, román költőkből fordított gyűjtemény. Évenként átlag ~~hat~~ ülést tudott tartani, ily körülmények közt is. Az új vezetőség alatt a Társaság eddig, két év alatt, csak két felolvasó ülést tudott rendezni. Bizonyára tehát az új, fiatal vezetőknek is akadályokkal kellett küzdeniök. Reméljük azonban a legjobbat: az akadályok nélkül való ifjú, buzgó munkásságot.

Most pedig félszázad munkája után, meg kell hajtanunk lobo-gónkat és magunknak is meg kell hajolnunk alapítóink s dolgozótársaink, valamint leghívebb, leghatalmasabb munkatársunk, a közönség előtt. A Társaság első ülésétől kezdve, több mint 40 esztendeig, jóformán mindenik ülésén résztvettem, ha itthon voltam, vagy ha betegség nem akadályozott. Ismerem a közönséget, nem lehet mai napig elég hálával és tisztelettel szólni a mi közönségünkről. E közönség szülei és nagyszülei eljöttek, hűségesen, 50 év előtt már és 40 év előtt is és később is a Társaság felolvasásaira. Néha nem töltötték meg a termet, máskor nem fért el a résztvevők sokasága. Türelemmel, mindig jóakarattal, elismeréssel buzdítottak a munkára. És az évekig tartó kényszerű szünetek után sem szoktak el tőlünk. A ma közönsége is kitüntetni annyi elfoglaltság és oly sok viszontagság közt is érdeklődésével ezt a Társaságot, mely reklámdobbal nem dolgozik és üzleteket nem csinál. A közönség e pártolása épp úgy hagyomány őseitől. A mi munkánk sem egyéb, mint folyamatos, lassú, néha magasabb fellobogása annak a tűznek, melyet századok óta tartottak fönnyen és lobbantottak lángra azok, akiknek a magyar művelődés, a nemzeti nyelv és irodalom ügye oltár volt. Nem a mi egyéniségünkről, nem a mi múlandó, veszendő személyünkről van szó. Hanem oly hagyományos, oly ösztönszerű kötelességről, melynek érzése bennünk lelkünk mélyén parancsol. Sokan közülünk megöregedtünk, azt hiszem, hogy ezzel talán nem követtünk el bűnt, hanem engedelmeskednünk kellett a természet törvényeinek. Vettünk azonban magunk mellé fiatalokat, vegyék át, folytassák ők jobban a munkát. Nem félttem én sem ennek a kis tűzhelynek, sem a magyar kultúrának, nyelvnek és irodalomnak jövőjét. Ha kedvezőtlen szelek az oltárok lángját el akarnák oltani, a láng, a tűz, mely elementáris lelki mélységekből milliók és milliók lelkéből lobog föl, emberi erő által el nem oltható. Táplálja, vele világít, vele ég, utat mutat, mint világító felhő a jövő pusztájában, testükben porladozó, de műveikben halhatatlan szellemi vezéreink, nagyjaink, bölcseink, tudósaink, költőink szellemserégének segítőtáborá

Az Erdélyi Irodalmi Társaság felolvasó üléseinek munkája.

1888—1896.

— Az 1888—1896. évek felolvasásainak jegyzékét az E. I. T. I—VIII. Évkönyve és négy emlékkönyve alapján sorolom föl. —

Az első közgyűlés 1888. november hó 18-án volt, amelyen az Erdélyi Irodalmi Társaság 31 taggal megalakultnak nyilvánította magát, elnökké Kuun Géza grófot; alelnökké Szász Gerőt és Felméri Lajost; titkárrá Csernátoni Gyulát választják meg. Ugyanekkor a Társaság kiegészíté magát Brassai Sámuel, Dózsa Dániel, Gyulai Pál, Salamon Ferenc, Szabó Károly, Szilágyi Sándor tiszteletbeli tagok, s E. Kovács Gyula, Finály Henrik, Kiss Sándor és De Gerando Antonina rendes tagokkal. A közgyűlést felolvasó ülés követte és ettől kezdve — a közönség nagy érdeklődése mellett — minden hó 2-ik vasárnapján megtartott a rendes felolvasó-ülés, úgy, hogy ezek száma — a végleges megalakulás előttiekkel együtt — 1889 május 26-áig, az első ünnepélyes közgyűlésig, már 11-re megy.

Felolvasott ez üléseken 25 tag, összesen 34 művet. Jegyzékük a következő: Felméri Lajos: Tolsztoj és a gyermekek, a nemzeti nevelésről; Jakab Ödön: Költemények; Kuun Géza: Kötelességeink. Megnyitó beszéd az Erdélyi Irodalmi Társaság első ünnepélyes közgyűlésén, Dora D'istria; Köváry László: Irodalmi viszonyok 1848. előtt; Hegedüs István: három ízben három költemény; Petelei István: Bimbófakadás, Akarja (elbeszélések); Moldován Gergely: Liszt Ferenc és a magyar zene Jassyban; Gyarmathy Zsigáné: Különös álom és A néma anyja (elbeszélés); Jékei Aladár: Költemények; Sebesi Jób két ízben: Költemények; Lánczy Gyula: Kemény Zsigmond, A költő neje (irodalmi tanulmányok); Hóry Béla: Az arany fog (elbeszélés); Brassai Sámuel: Hic Rhodus, hic salta; Dózsa Dániel: Fátyolképek; Szász Béla: Pandora, Longfellow drámai költeményének fordítása; Széchy Károly: Kaulbach történelmi festményei; Medgyes Lajos: Halottaink (költemény); Benedek Elek: Váratlan vendég (elbeszélés); Finály Henrik: Újságok a régi Rómában; Réthy Lajos: Pályázat egy kis grófnőre; Ferenczi Zoltán: Költemények Poe Edgartól (fordítás); Szamosi János: Euripides Medea című tragédiája; Kis Sándor: Föl a zászlót (költemény); Kozma Ferenc: Zürichi emlék (költemény); De Gerando Antonina: Néhány szó Leconte de Lisle újabb francia költőről.

Az Erdélyi Irodalmi Társaság 1889—90-ben egy *Keleti Virágok* című szépirodalmi folyóiratot bocsátott közre, mely tíz, havonként megjelenő 2—3 íves füzetekben adatott ki és magában foglalja a Társaság ülésein felolvasott munkák majd mindenikét. A tíz füzet egy 460 lapra terjedő tartalmas kötet, amelyben 32 szerzőtől 49 mű jelent meg. Kiadója Fejér Vilmos, a Közművelődési Irodalmi Intézet vezetője volt, akinek buzgalma és áldozatkészsége nem kis mértékben járult hozzá a vállalat sikeréhez, a szerkesztéssel a titkárt bízta meg a Társaság.

Társaságunk működésének tulajdonképpen tere azonban a felolvasó-ülések. Tartatott ilyen ez év folyamán kilenc felolvasó-

ülés, amelyeken huszonegy tag tizenhat prózai és tizenkét verses művet adott elő. Jegyzékük a következő: Csernátoni Gyula: Írók és olvasóközönség; Erődi Béla: Földosztó Feridun (a Sahnáméból); Felméri Lajos: Hogyan kezdődik a beszéd?; Hegedüs István: Quinet Prometheusa; Jakab Ödön két ízben: Költemények; Kuun Géza gróf: Megnyitó beszéd a Társaság II. ünnepélyes közgyűlésén; Amari Michaelről; Koós Ferenc: Emlékirataimból; Kőváry László: Emlékezés Dózsa Dánielre; Korbuly József: Elbeszélés; Kis Sándor: Mikes Kelemen (költemény); E. Kovács Gyula: Óda Kuun Kocsárd grófhhoz; Mult és jelen (költemények); Moldován Gergely: Varga Katalin, a havasok úrnője; Petelei István: Alkonyat (elbeszélés); P. Szathmáry Károly: Kolozsvár legszebb napja (elbeszélés); Szász Béla: Dimissio (költemény); Széchy Károly: Wohl Stefanieról; Lyrai költemények; Szász Gerő: Az asszonyok; Zúgnak a harangok (költemények); Petőfinek egy költeményéről (Falu végén kurta kocsma); Szamosi János: A babona a görögöknél és rómaiaknál; Tutsek Anna: A nagy leány (elbeszélés). Ezeken kívül, mint vendégek: Bartók Lajos: A mariselli cigányok c. költeménnyel; Malonyai Dezső: A halál előtt; Rákosi Viktor: Nemencsik Jónás Olaszországban c. elbeszélésekkel és Szemerc Attila: Budapest—Kolozsvár c. csevegéssel. Ezekkel együtt a felolvasott művek száma harmincnégyre megy. Ez ülések közül az egyik legdíszesebb, a Társaság által rendezett felolvasó-estély volt, februárius 8-án a Redout nagytermében.

Ugyanez alkalommal a fővárosi írók közül Bartók Lajos, Rákosi Viktor és Szemere Attila fölolvasásaikkal emelték az estély érdekességét. A Társaság tagjai közül Szász Gerő, Petelei István és Jakab Ödön működtek közre, mint felolvasók; E. Kovács Gyula pedig Szentgyörgyi Istvánnal, a kolozsvári nemzeti színház kitűnő tagjaival Jókai Mórnak: Melyiket a kilenc közül? című gyönyörű elbeszélését adta elő dramatizált alakban. Az estély rendezőbizottságának elnöke Erődi Béla r. tag volt.

Felolvasó üléseink 1890—91-ben is Kolozsvár művelt közönségének folyton növekvő érdeklődése mellett tartattak meg. A kilenc ülésen a Társaság tagjai közül tizennyolcan olvastak föl harminc prózai és verses művet. Jegyzékük a következő: Bartha Miklós: Verőfény (rajz); Benedek Elek: A gyermekszobából (rajz); Csernátoni Gyula: Erdély Féniksze (Tóthfalusi Kis Miklósról); Endrődi Sándor: Költemények; Éjszaki Károly: A mi fészkünkéről (Kolozsvár leírása); Felméri Lajos: Lelki életünk köréből; Ferenczi Zoltán: A Shakespeare Bacon kérdésről, Petőfi a márciusi napokban; Gyarmathy Zsigáné: Vörös kereszt (rajz); Hóry Béla: Rajz; Hegedüs István két ízben: Költemények; E. Kovács Gyula két ízben: Költemények; Korbuly József: Elbeszélés; Kuun Géza gróf: Elnöki megnyitó a Társaság III-ik ünnepélyes közgyűlésén; Sebesi Jób három ízben: Költemények; Szász Béla: Költemények; Szász Gerő: Költemények; Emlékbeszéd Szabó Károly tiszteletbeli tag fölött.

Mint vendégek működtek közre: Bede Jób: Őszi verőfény; Fanghné Gyűjtő Izabella: Az új címerért; Gyalui Farkas: Az egyetlen megol-

dás c. elbeszélésekkel; Hegyesi Vilmos: A magyar ciklus alkalmából és Legény gazda, Leányasszony c. művekkel; Ivánfi Jenő: Kolostorba c. drámai költeménnyel; Hermann Antal: A finn-ugor népek vízözömondái; Szabó Sámuel: Jókai ördögének rokonai c. értekezéssel; Petri Mór: Költeményekkel. Ilyenformán a vendégekkel együtt huszonheten olvastak föl a Társaságban több mint negyven művet.

1891—92. évi felolvasásainak sora a következő: Benedek Elek: Marci iskolába megy című rajza; Csernátoni Gyula: Emlékbeszéd P. Szathmári Károly felett; Éjszaki Károly: Phryne. Egy modell a görög világból c. elbeszélése; Fanghné Gyűjtő Izabella: Mons Athos c. elbeszélés; Felméri Lajos: Egy gyermek regénye (értekezés Pierre Lotti regényéről); Ferenczi Zoltán: A gyermek Shakespeare tragédiáiban (értekezés); De Gerando Antonina: Mabot tábornok emlékiratai (értekezés); Gyarmathy Zsigáné: Az első és utolsó út (elbeszélés); Hegedüs István: Május 1. (költemény); Hegyesi Vilmos: Útközben: az égig (elbeszélés); Az Elnök (elbeszélés); Jakab Ödön: Farsangi éj (költemény); Jékey Aladár: két költemény; E. Kovács Gyula két ízben: Költemények; Kuun Géza: Kerekes Ábel (értekezés); Mentovich Gyula: A nagybácsi (elbeszélés); Malonyai Dezső: Két kis csavargóról (rajz); Sebesi Jób két ízben költemények; Szász Béla: Születésnapra (költemény); Szász Gerő két ízben: Feleségemhez, I—II. és Örök harc, örök szerelem, örök bánat cím alatt költemények. Vendégektől a következő művek olvastattak föl: Bede Jóbtól: Két leány (elbeszélés); Gál Gyulától: Csiky Gergelyről (értekezés); Gvalui Farkastól: Egy humoros könyv a XVII. századból (értekezés); Ivánfi Jenőtől: Költemények és Egy fordított részlet Grillparzer: Az aranygyapjú c. trilogiájából; Petri Mórtól: A vége, Pillangósors, Havas mezőkön, Új szerelem, Küzdve, Boldog világ c. költemények; Rudnyánszky Gyulától két ízben: Van egy csodás könyvem, Nézlek, nézlek, Mi volt az, amit eddig érzék, A te neved, Tied vagyok, Úton, Az áldottnak etc. c. alatt költemények. Tartottunk eszerint kilenc felolvasó-ülést, melyeken 26 felolvasó adott elé 18 prózai és 41 verses művet, összesen 59-et, melyek közül eredeti mű 58, műfordítás, aesthetikai és irodalomtörténeti szakba vágó 9, prózai elbeszélés és rajz 9, drámai 1, lyrai 40.

Az 1892—93. évben tartott nyolc felolvasó ülésen a következő felolvasásokat tartották: Apáthy István: Régi dal, Téli éj Sorrentóban, A narancsfa, A boldogság szigete, Firduzi és a lilium, Mesét hallék, Madár a pincelakban (költemények); Brassai Sámuel: Plutarchos: Egészségügyi szabályok (fordítás); Csernátony Gyula: Katona József emlékezete (ének); De Gerando Antonina: A XX. század középiskolái (értekezés); Endrődi Sándor: Árny, A szél (költemények); Felméri Lajos: Nők a társadalomban (értekezés); Ferenczi Zoltán: A kolozsvári magyar színészet története 1821-ig; Gyarmathy Zsigáné: A minta ember (rajz Debreczeni Mártonról); Hegedüs István: Nemzet ébredés (költemény); Hegyesi Vilmos: Elbeszélés; Jakab Ödön: Isten, A tilinkó (költemények); Jékey Aladár: A csepp, Hóry Bélánál, Hangok a faluban, Valami van a szívemben, Nem tudtam én eddig, Eladó lány ablakában, Nézlek, nézlek, Egy dal a másvilágról (költemények). Kozma

Ferenc: Teck herceg és családja életéből; Kuun Géza gr.: Elnöki megnyitó (kétszer); E. Kovács Gyula: Dicsköltemény (az erdélyi színészet száz éves jubileumára); Fenyves alatt, Vizes, fojtó, sötét falak, Tavasz felé, Mégis fakad (költemények) és Visszaemlékezések (rajz); Malonyai Dezső: Rajz; Petz Vilmos: A költő, Öregség, Vigasz, Boröntés, Tanulás, A béka (költ. fordítások Athanasios Christopolus új görög költőtől); Petri Mór: A vén körtefa, Muló élet, Elhatározás, Égi utak, Bujdosás, Felhő suhan, Avarban, Apai szívünkben, Hát van-e még tavasz? (költemények); Sebesi Jób: Jer bolyongjunk, Csak egy dalt még, Az én tavaszom, Honvágy (költemények); Sebesi Samu: Tek. Szerk. úr! (rajz); Szamosi János: Egy régi görög élmoskönyv (értekezés); Szász Gerő: Az öreg bonvéd, Március 15-én (költemények); Szádeczky Lajos: Mihály vajdáról, Emlékbeszéd Salamon Ferencről; Tutsek Anna: A nemezis (elbeszélés). Vendégeinktől bemutatott dolgozatok a következők voltak: Bede Jób: Izidor a cukorkákkal; Eisler (Enyedi) Mátyás: Egy exotikus irodalomról; Felszeghy Dezső: Részlet a „Trónért” című tragédiából; Gyalui Farkas: Nők a kávéházban (elbeszélés); Dr. Nagy Mór: Fordítások Lénából. Bemutattak eszerint 45 verset (ebből 6 fordítás) és 16 eredeti s egy fordított prózában írt művet, összesen tehát 59 dolgozatot. vendégeink 1 drámát, 5 verses (fordított) és 3 prózában írt, összesen 9 dolgozatot. Az előadások száma tett 71-et, melyekből fordítás volt 12, eredeti 50. Az összesből költemény volt 50, drámai 1, esztétikai és irodalomtörténeti szakba vágó 13, elbeszélés és rajz 7. Ezek mellett 1892. november 11-én, azon a napon, melyen száz évvel előbb az erdélyi színészet kezdődött, s egyzersmind a legjelesebb magyar tragédia költője született, társaságunk a városház nagytermében ülést tartott, melynek tárgyai voltak: Kuun Géza gróftól: Elnöki megnyitó; Ferenczi Zoltántól: Az erdélyi színészet története 1821-ig; Csernátoni Gyulától: Katona József emlékezete; E. Kovács Gyulától: Dicsköltemény az erdélyi színészet 100 éves évfordulója. Az ülésen városunkból és városunk vendégeiből nagy közönység vett részt s az ott előadott dolgozatok „Emlékkönyv az Erdélyi Irodalmi Társaságnak a kolozsvári magyar színészet száz éves évfordulóján tartott ünnepélyes felolvasó-üléséről” c. alatt meg is jelent.

1893—94-ben, fennállásának hatodik évében, az Erdélyi Irodalmi Társaság hat rendes és egy díszülést tartott. Ezeken a Társaság tagjai a következő felolvasásokat tartották: Benedek Elek: Jób. Sebesi Jób elhunyt tagtársunkról; Felméri Lajos: A vallások parlamentje (értekezés); Ferenczi Zoltán: Petőfi és az ó-év (értekezés); De Gerando Antonina: Justh Zsigmond Gányó Julcsa c. regényéről (értekezés); Gyalui Farkas: Az ígéret (elbeszélés); Gyarmathy Zsigáné: A dajka (rajz); Hegedüs István: Óh természet (költemények); Jósika Miklós emlékezete (óda); Hegyesi Miklós: Témák (elbeszélés); Vázlatok (elbeszélés); Jakab Ödön: A színházban (elbeszélés); Népiskolában (költemény); Márki Sándor: A Hóra-világból (székfoglaló értekezés); Báthori és az oroszok hadjárata (értekezés); Petri Mór: Álmokról (költemény); Sebesi Samu: A költő (szatíra); Szamosi János: Egy római költő életéből (Catullusról értekezés); Szász Gerő: Túl a hatvan éven, Emléke-

zet, Meghalni, Nem cserélek, Tavasz felé, Csak az Isten tudja. Elnöki megnyitó a Jósika-ünnepen, emlék; Széchy Károly: Jósika és a magyar regény (értekezés). A vendégektől bemutatott művek a következők voltak: Bede Jób: A dráma második felvonása (elbeszélés); Nagy Mór: Két költemény; Farkas Sándor: Költemények; Hindy Árpád: A verseny a fővárosi sajtóban (rajz). A dolgozatok összes száma 38, ebből 21 költemény, 9 értekezés, 1 rajz, 7 elbeszélés. Ezek mellett a Társaság Jósika Miklós születésének 100-ik évfordulóján díszülést tartott, melynek tárgyai (1894 május 14) a következők voltak: 1. Elnöki megnyitó, Szász Gerő alelnöktől; 2. Jósika Miklós élete, Ferenczi Zoltán r. tagtól; 3. Óda, Hegedüs István r. tagtól; 4. Jósika Miklós és a magyar regény, Széchy Károly r. tagtól. Ülés után a társaság Jósika Miklós és a kolozsvári nők Jósika Miklósné sírjára koszorút tettek le.

1894—95-ben, fennállása hetedik évében, az Erdélyi Irodalmi Társaság 8 rendes és egy díszülést tartott, (1894. dec. 9.), mely utóbbit alelnökének, Szász Gerőnek, 40 éves költői jubileuma alkalmából rendezte. A díszülésről a titkár szerkesztésében külön díszes emlékkönyv jelent meg, melyet Ajtai K. Albert nyomdatulajdonos ingyen adott ki. Az összüléseken a Társaság tagjai a következő felolvasásokat tartották: Apáthy István: A lepke, Az élet, Kell!, Bortal, Legszebb dalom (költemények); Benedek Elek: Nagyapóéknál (rajz); Csernátony Gyula: Petőfi és Tóth Kálmán (értekezés); De Gerando Antonia: Dumesnil Alfrédéről (értekezés); Gyalui Farkas: A főkönyv (elbeszélés); Gyarmathy Zsigáné: Nem akart imádkozni (elbeszélés); Hegedüs István: Szász Gerőhöz (költ.); Megpihent szív (költ.); Hindy Árpád: Kulcsár Árpád mint szerkesztő (ért.); Egy elfeledett párizsi magyarról (Grisza Ágostonról) visszaemlékezés; Jakab Ödön: A testvér (rajz); Kovács Dezső (vendég): Egy nehéz éjszaka (elb.); E. Kovács Gyula: A lókupec, mint műmecenás (rajz); Szavalt a decemberi ülésen: Szász Gerő: Édes hazám (költ.); Egressy Gábor halála (visszaemlékezés), Kuun Kocsárd szelleméhez (óda); Kuun Géza gróf: Megnyitóbeszéd a nov. ülésen: (Megemlékezés Gyulai Pál jubileuma alkalmából); Megnyitóbeszéd a decemberi ülésen: (Szász Gerő írói jubileuma alkalmából. (Megnyitó 1895. május 26.): A költészet és elemeiről). Márki Sándor: Nyolcszáz év előtt (ért.); Moldován Gergely: Emlékbeszéd Felméri Lajosról; Nagy Mór vendég: Fordítások Lenauból; Petri Mór: Rövid élet, Emléklapra, Apám emléke, Tóth Kálmán szobra előtt (költemények); Szabolcska Mihály: Szász Gerőhöz, Hasonlat, Feleségemnek, Fohász, Emlékezés (költemények); Szamosi János: Nők az ókori görögöknél (értekezés két ülésen); Szász Gerő: Megnyitóbeszéd a szept. és 1895. jan. gyűlésen: Költemények: Ha tudta volna, Életemből, Édes hazám, Régi dal, Modern románc, Dal, Az árva, Az én vigaszom, Kiszáradt fa, A természet. Széchy Károly: Az Adria (költ.); Pázmándy Horváth Endre és Blumauer: Szász Gerő 40 éves írói munkássága (értekezés). A dolgozatok összes száma 58, ebből 14 értekezés, 1 emlékbeszéd, 34 költemény, 4 elbeszélés, 4 rajz.

1895—96-ban (1897. január 1-ig), fennállása nyolcadik esztendejében, az E. I. T. tartott 10 felolvasó ülést és két díszülést. Ezeken a

Társaság tagjai és vendégek a következő felolvasásokat tartották: Apáthy István: A fa tavasszal, Hullámok (költ.); Csengery János: Proptiusból (költemények); Éjszaki Károly: Aki az asszonyt ismeri és A hűségről (elb.); Fanghné Gyűjtő Izabella: A fényűzésről (csevegés); Az oroszlan kelepében (rajz); Felszeghy Dezső vendég: Az áldozat (költői elb.); U. ő mint r. tag: A habok titka, Találkozás, Kandallónál (költ.); Ferenczi Zoltán: Az erdélyi színészet történetéből, Petőfi politikai programja, Felvinczi Györgyről (értekezések). Ünnepi beszéd (a millenáris díszülésen); De Gerando Antonina: Renan Ma soeur Henriette c. művének ismertetése; Gyalui Farkas: A kincs (rajz); Lehetetlenség, Építés közben (rajzok), Labanc szerelem (elb.), felolvasta E. Kovács Gyula; Halász Ignác: Kuruzsolás a lappoknál (ért.); Haraszi Gyula: A francia színházakról (ért.); Hegedüs István: Házatlanok (költ.); Janus Pannonius: Mátyás király c. verse (költ. és értekezés); Hegyesy Vilmos: Első szerelmem története (elb.); Hóry Béla: Az ütő óra (elb.); Jékely Aladár: Előhang, Vasárnap, Munka után, Májálison, Tambura, Akkor most (költ.); E. Kovács Gyula: Brassóban, A Czenk tetőn, Dalok a vásárhelyi erdőn, Zúg a Szamos, A mi ezer évünk (költ.); Az én legboldogabb karácsonyom (elb.); Kovács Dezső vendég: Kramer Pista históriája (elb.); Kuun Géza gr.: Megnyitóbeszéd (a millenáris díszülésen); Kuun István gr. vendég: Egy sír fölött (költ.); Adéle leányomnak (Hugó Viktor után); Özv. Lengyel Dánielné vendég: Őszi napsugár (költ.); Márki Sándor: Az egyetemi eszme Kolozsvárt, Mátyás és a renaissance (értekezések); Nagy Mór vendég: Lenau fordítások: Petri Mór: Az utolsó rózsza, A branyiszkói pap (költ.); Sebesi Samu: Peti Pepi (költ.); Szász Béla: Szent Ferenc predikációja, Witlef király pohara, A gyermekek órája, A leány és a szélkakas (költői műfordítások Longfellow-ból; A halászkunyhó, A váltság (ford. költ.), Az áldott kezek (költ.); Szász Gerő: Elnöki megnyitóbeszéd (a millenáris év első felolvasó ülésén; Elnöki megnyitó (a Mátyás szoboralapkövetétele ünnepélye alkalmából tartott díszülésen, (Két élet), A mai világ, A tél, (költ.); Széchy-Lorenz Josefin: Carrara, a márványváros (ért.); Versényi György vendég: Mikola, Bányászdal, Dal, Emlékoszlop, Ódöngés, Hegyek közt (költ.); U. ő mint r. tag: Házsongárdban, A magyar zászló, Dóczy Zsigmond (költ.). A dolgozatok összes száma 76, ebből 14 értekezés, 7 elbeszélés, 51 költemény, 4 rajz.

Ezek mellett a Társaság milleniumi díszülést és a Mátyás-szobor alapkövetéle ünnepélye alkalmából ünnepélyes ülést tartott, egyuttal E. Kovács Gyula r. tag. 40 éves színészi jubileuma alkalmából küldöttséggel vett részt, mely Szász Gerő alelnök vezetése mellett díszes koszorut adott át az alelnök beszéde kíséretében az ünnepeltnek.

Az Erdélyi Irodalmi Társaság felolvasó ülésének munkája. 1897—1918.

Az Erdélyi Irodalmi Társaság felolvasó-ülésein felolvasott *értekezések, elnöki megnyitók, emlékezések és más tanulmányok 1897-től, 1918-ig bezárólag* tartott ülések eddig rendelkezésünkre álló tárgysorozata után.*

Barabás Ábel v.: Petőfi filozófiai költészetéről; Bartha Miklós: Emlékbeszéd Mátyás királyról; Gróf Bethlen Istvánné: Székfoglaló értekezés; Boros György: Brassai Sámuel és a nők, Brassai, mint egyén és társadalmi ember; Buttyka Dezső v.: Elliot György; Cholnoky Jenő: Az ember elterjedése, A saososingi temető, A napsugarakról; Csengeri János: Aischylosz Oreszteiája, A. Leláncolt Prometheusza, Catullus, Euripidesz, E. Hyppolitosza, Tanulmányút Rómában, Csokonai Mihály halálának 100-ik évfordulója alkalmából; elnöki megnyitó: A nőnevelés fontosságáról, e. m.: Szász Károlyról és Bartha Miklósról, Mikszáth Kálmánról, Az irodalom igaz értékének megbecsülése; e. m.: Szamosi Jánosról emlékbeszéd, Homérosz c. művéből mutatvány; Csernátoni Gyula: Madách Csák végnapjairól c. drámája; Deák Albert: Emlékiratom; Deák Zsigmond, ezredes v.: Deák emlékeimből; Dézsi Lajos: Székfoglaló értekezés; Dózsa Endre: Erdély három régi írójának 1—1 levele, Elnöki megnyitóból: Wesselényi Miklósról, Báró Eötvös József emlékezete, Arany János, Gróf Széchenyi István, Petőfi és a világháború, A helyesen felfogott transzylvanizmus (1910), Bánffy Dezsőről, A nemzeti irodalom feladatairól és a Társaság nemzeti hivatásáról (Elnöki székfoglaló 1908), Esterházy Kálmán grófról, Garibaldirol, Petelei Istvánról, Az erdélyi társadalom feladatairól, Inter arma silent Musae (1915), Mindennapi kenyerünk, Vissza a faluba, A kivándorlás kérdése, Az elhunyt király (I. F. J.); Éjszaki Károly: Búcsú az évszázadtól, Visszaemlékezések nagy napokra (1848-ra), A bakonyi rablóvilágból; Erdélyi Károly: Öhlenschlager Aladdin c. regéjéről (Andersen születésének 100-ik évfordulója alkalmából), Ibsen utolsó drámáiról, Az „übermensch“ az irodalomban; Erdélyi Pál: Himfy; Erődy Béla: Szádi Gyümölcsös kertje; Esterházy Kálmán gróf: Egy negyvennyolcas honvéd emlékezései (I—III., három előadás); Fanghné Gyűjtő Izabella: Visszaemlékezés Bemre és Nagyszeben bevételére, Egy magyar család Nagyszebenben 1848—49-ben, Gyarmathy Zsigánéről, Értekezés (címe és tárgya ismeretlen előttem), Farnos Dezső v.: Goethe és Willemersné, Meltzl Hugóról, Költői művek befejezése; Felszeghy Dezső: Báró Kemény Endréről, Gróf Kuun Istvánról; Fekete-Nagy Béla v.: Megújulás; Fekete Mihály v.: Molnár György szírművészről; Ferenczy József: Szomory Károlyról (egy katonaköltő), Százéves újságok; Ferenczi Zoltán: Kossuth egy kiadatlan levele; Fogarasi Albert v.: A liceumok és felolvasások eredete; Gál Kelemen: Nagy emberek; De Gerando Antonina: Prévost M. Fréderic és Leája, Sarcey

* Rövidítések: v. (vendég), e. m. (elnöki megnyitó).

Francisque, Cyrano de Bergerac, Horn Emil II. Rákóczi c. francia könyve; De Gerando Félix v.: Bernstein drámáiról; Gerencsér István: Csernátorny Gyuláról; Gopcsa László v.: Petelei Istvánról, majd mint r. t.: Visszaemlékezés; Gyalui Farkas: Vitázat Tóthfalusi Kiss Miklós ravatalánál, Boszorkánypörök Kolozsvárt, Beszéd Petelei István sírjánál, az E. I. T. és a Kemény Zsigmond Társaság nevében (1910), Emlékbeszéd Petelei Istvánról, Emlékbeszéd E. Kovács Gyuláról, Malonyay Dezsőről; Dr. Haller Károly v.: A hírlapokról; Haraszti Gyula: A Tristan és Izolda monda; Hegedüs István: Juhász legény, szegény juhász legény (glossza); Hegyesi Vilmos: A kolozsvári színház múltjából, A nagy Wesselényi, Barcsay Domokos, Gróf Teleki Sándor, Esterházy Kálmán gróf; Hindy Árpád: Életrajzok a hírlapokban; Hory Béla: Apróságok Jókairól és a Jókai családról; Istvánffy Gyula v.: Egyiptomi barangolások; Jakab Ödön: Petőfiről, magyar tárgyairól; Janovics Jenő v.: A magyar drámaírás irányai, mint r. t.: A középkori magyar drámáról, A verizmus határai a színpadon; Jókai Mór: Válaszbeszéd a Mátyás király díszülésén; Kalcso Leó v.: Jáskovics Az éhség c. drámájáról; Kaposi József v.: Dante-nak rólunk és hazánkról írott szavai; Kenessey Béla: Jób könyve; Kiss Ernő: Vörösmarty és Shakespeare, A humor, Hangay Sándor költészete, Irodalom, újságírás és színház New-Yorkban; Tompa Mihály, Arany és Erdély; Komáromy Andor: A régi Kolozsvár népeletéből; Kozma Ferenc: Emlékbeszéd Rédiger Gézáról, Brassairól, Visszapillantás egy félszázad előtti iskolai életünkre; Kövály László: A márciusi eszmék civilizációnk keretében, Kossuth hatása a szabadságharc előtti nemzedékre; Gróf Kuun Géza elnöki megnyitói: Erdélyi tudományos igyekezetek a múlt század utolsó és a jelen század első kezdetében (1899), Visszapillantás az Erdélyi Múzeum alapítására, A nemzeti irodalom föltételei (1900), Az irodalom és nemzeti érzés (1901), Budapest 1820-ban, Az egységes nemzeti szellem hatása az irodalomban, Vörösmarty Mihályról (1900), Az Unióról (1898), Görögországi naplójából részletek K. halála után felolv. Csengery J.; Lázár Gyula: Magyar vonatkozások Dalmáciában; Lechner Károly dr. v.: Az elme tévedései; mint tiszt. tag: Virágzások, A szeretet és szerelem a világegyetemben és a világháborúban; Lovassy Andor: Erdély második aranykora, Arany (bihari emlékek); Márki Sándor: Ezer esztendő versek, Robespierre és Danton, Szent László, Rákóczi és Bercsényi barátsága, Az aradi temetőben, Hazafias érzések és a család; elnöki megnyitó beszéd: I. Ferencz József emléke; Marót Károly v.: A háború szerepe a háborús költészetben; Moldován Gergely: Hóry Béláról, A szerelem a román népköltészetben, A mokányokról, Emlékezesek; Pálfi Márton v.: Runeberg költészete; Cs. Papp József v. majd r. t.: Dante Piccardája, Mátyás király és Dante, Petrarca szerelme, Petrarca emlékezete, Goldoniról és Carducci-ról, Egy gondolat (Maschi, Dante-magyarázó), Az olasz Hatvani (Gecco d'Ascoli), Fausto Salvatore olasz íróról, Giuseppe Castelli Bolyai Jánosról, Garibaldi hírének és munkájának hatása félszázad előtt, A curtatonei és montanarai csaták; Passerini G. D. külső tag

Dante-kutatóról, Boccacio; Pekár Gyula v.: Petőfi szerelméről; Perényi József v.: Szigeti József vándorévei, Az első erdélyi irodalmi társaság; Persián Kálmán v.: Gyarmathy Zsigánéről; Pröhle Vilmos v.: Kemal bey és az új Törökország; Réthy Lajos: Koós Ferenc emlékezete, Emlékbeszéd Szathmáry Györgyről; Rexa Dezső v.: Malom Lujza levelei Döbrentei Gáborhoz; Sebesi Samu: Emlékbeszéd Bartha Miklósról; Seprődi János: A zene és a szerelem, Gyóni Géza háborús költészete; Somogyi Ede v.: Szumirok és magyarok; Szádeczky Lajos: Rigómezőn, A mádэфalvi veszedelemről, A csíki székelv krónika, Befagyott tudósítások, Női divat 200 év előtt, Teleki Sándor gróf néhány levele, A küküllővári sírlelet, A nagyszeheni csata és honvédek, Torda város történetéről (a tordai felolvasó ülésen), Erzsébet királynéről, Emlékbeszéd Gr. Kuun Gézáról; Elnöki megnyitó: Dayka Gáborról, Kazinczy Ferencről, Thaly Kálmánról (egy ülésen), Zichy gr. expedíciója a cserkesz földön, Az Apafiak sírja, Képek Konstantinápolyból, Rákóczi-emlékek Rodostóban, Az utolsó erdélyi fejedelmek diadalútja Orsovától a kassai és Késmárki sírokig (II. Rákóczi és Thököli); Szamosi János: Az Erdélyi Irodalmi Társaság céljai és feladata (eln. megny.); további e. m.: A szépirodalom erkölcsi alapjainak megvédése, Kossuthról, Jósika Miklós irodalmi jelentősége (a tordai ülésen), Az irodalmi műgondról, Emlékezés Éjszaky Károlyról, Kiss József 40 éves munkásságáról, Petőfi jelentőségéről, Jókai Mórról, Kuun Géza gr. elnökről, Az irodalmi realizmus és naturalizmus, Meltzl Hugóról, Vörösmarty és Deák Ferencről, Jókai jelentősége a magyar költészetben és közéletben, Megnyitó beszéd a Mátyás díszülésen, Jókai üdvözlése (1902); Szász Gerő: Elnöki megnyitók: A szabadságharc ötvenedik évfordulója, Petőfiről, Erzsébet királynéről; Ifj. Szász Károly v.: Bedőházy János emlékezete; Széchy Károly: Vörösmartyról; Széchy Károlyné Lorenz Jozefin: Fejedelmi doktorok, A XIX. század maiden-queenjei (leány-királynői); Marseille; Széplaki János v.: Mistralról; Szikra: Gr. Teleki Sándorné: Etika és esztétika; Török István: Küzdelmeink a német nyelv ellen a XIX-ik század ötvenes éveiben, Kolozsvári diákélet a XIX-ik században; Váró Ferenc: A harcok feminizmus, Koncz Józsi Csokonai fordítója, Arany János műhelyéből; Versényi György: Ujfalvy Krisztináról, Emlékbeszéd Medgyes Lajosról, Arany János és Szász Károly egy ismeretlen, közös verse, Magyar költők költeményei az Unióról, A Wesselényiekről, Debreczeni Márton emlékezete, Bejelentés és emlékezés gr. Kuun István halála alkalmából, Életképi elemek Csokonay költészetében; Szentiváni Mihály: Vörösmarty Kolozsvárt, Ünnepi beszéd Vörösmarty és Deák kolozsvári ünnepén (1903), Megemlékezés Wesselényiről, az árvízhajósról és Kriza Jánosról, Jókai és Erdély, Heine halálának 50. évfordulójáról, Beszéde az E. I. T. nevében gr. Kuun Géza temetésén, Bejelentés Széchy (Závodszy) Károly haláláról, Széchy Károlyról, Rákóczi művészlelke (tanulmány), Elnöki megnyitóban értekezés Barcsay Ábrahámról, Felolvasott 78 felolvasás, 155 értekezést.

Elbeszéléseket olvastak fel (személyesen vagy más által). 1897—1918.

Br. Bálintitt József, Gr. Bánffy Miklós, Benedek Elek, Csengeri János 2-szer; Csekme Ferenc v. 3-szor; Deák Albert 2 ízben, Dózsa Endre, Északy Károly: Elmélkedés, Fabula János (Kreutzer Lipót) 3-szor; Fanghné Gyujtó Izabella 7 ízben; Faragó Jenő v., Felszeghy Jolán v., Ferenczi Béla v., Gyallay Pap Domokos 2 ízben; Gyalui Farkas 5 ízben, továbbá 2 rajz, 3 mese és aforizma; Gyarmathy Zsigáné 4 elbeszélés, 1 rajz; Harsányi Zsolt v., Hegyesy Vilmos 11 ízben; Hidvégi Ernő v. 2 ízben; továbbá: Színészek életéből, adomák, Hory Béla 4 ízben; Ilner Károlyné v., Jakab Ödön, P. Jánossy Béla 2 ízben; Kelemenné Zathureczky Berta, Kendeffy Katinka v. 2 ízben; Késmárky Róza (Innominata) v., Kovács Dezső v. 1-szer, majd mint rendes tag 13 ízben, továbbá 2 rajz és 1 színpadi jelenet; Kristóf György v., Lázár Ernő v., Lovassy Andor 5 ízben; Malonyai Dezső 3 ízben; Petelei István (1906. ápr. 22-én, hosszas távolléte után Szamosi János elnök melegen üdvözölte); Réthy Lajos 2 ízben; Retteggy Margit v., Révai Károly 4 ízben; Sebesi Samu 7 ízben; Stettner Tamás v.: Sztripszky Hiador v.: Csehov két karcolata (oroszról): Tutsek Anna később Táboriné 1—1 ízben; Tanács József v., később r. t. 2 ízben; Thury Zoltán v., Váró Ferenc: Bibliai legenda; Versényi György 4 ízben. 45 író 119 elbeszéléssel.

Költemények, műfordítások, színművek.

1897—1918.

Ábrányi Emil v. személyesen, Andor Gyula v., Apáthy István 16 ízben költ.; Baáry Elemér v. 2 ízben; Balázs Árpád, eredeti népdalok, zenekölt., Battlay Radó v., Bedőházy János 2 ízben költ.; Bélyné Halász Margit v., Bene Ferenc v., Benedek János v., Berde Mária v., Berze Nagy János v., Biró Arthur v., Bodor Aladár v. 3 ízben, Bölöny József 3 ízben; Bródy Miklós zeneszerzeményeiből: Thámár operájából és vegyes szerzemények; Cseh Lászlóné v., Csengeri János 2 ízben eredeti költ., továbbá műfordítások Aischylosból 3 ízben, Catullusból 2 ízben, Euripideszből saját ford. 4 ízben, Goethe Torquato Tasso-jából, Homéroszból, az Iliászból, Szofokleszből 2 ízben; Deák Albert v. 5 ízben, és Catullus c. színművéből részletek, Ditrői Gábor v., Doleschall Ervinné v. 4 ízben; Draskóczy Vilma v., Endrődy Sándor 3 ízben; Erdélyi Károly: Skandináv költemények, műfordításban; Fabula János v., Farkas Imre v., Farkas Ödön: Dalok zenekompozícióiból; Farkas Sándor költeményeiből 4 ízben, Felszeghy Dezső v., később r. t. költemények 31 ízben, Gyóni Géza költeményeiből felolvas Szakács Andor színművész, Hangai Sándor v., Hangay Oktáv v.: Hegedüs István költeményeiből, továbbá műfordítások 9, Mercantini Garibaldi nótája, Janus Pannoniusból és meg nem nevezett francia költőtől; Jánossy Béla v., később r. t.: 2 ízben; Jakab Ödön 2 ízben; Jákey

Aladár 11 ízben; Kató József v., Kenézi Csátár v., Kiss Menyhért v., majd r. t. 4 ízben; Komáromy Andor, v. műfordítások Schiller költeményeiből, majd Goethe Faustjából és Byronból; Korbuly József v., E. Kovács Gyula 3 ízben; Krüzselyi Erzsébet v., Kreutzer Lipót v. (azonos Fabula Jánossal); Kuun István gr. 4 ízben költemények, továbbá Hammerling Ahasvérjéből, műfordítás; Mina János v., Nagy Albert, Nagy Lajos, Nagy László és S. Nagy László vendégek, Nagy Mór v.: Lenau-fordítások, Oláh Gábor v., Pálffy Márton v.: Finn költőkből, majd finn dalokból, műfordítás; Passerini kültag költeményeiből; Cs. Papp József műfordítás, Nógrádi Pap Dezső v., Papp Alajosné v. 2 ízben költeményeivel; Pethő Tibor v., Petress Kálmán v. 2 ízben; Petri Mór 4 ízben; Puskás Endre v.: Ibsen Trónkeresők c. színművéből saját fordítása; Radványiné Ruttkay Emma és Ruttkayné Radványi Emma v. 1-szer; Rédiger Géza 2 ízben, Révai Károly 7 ízben eredeti költemények, majd 1-szer Cosbuc, 1-szer Eminescu fordításából; Serestély Béla v., Sylveszter Domokos v., Szabolcska Mihály r. t. 11 ízben költemények, egyszer a Mátyás király szoborleleplezés diszülésén Mátyás királyról költemény; Szabó Jenő v., majd r. t. 6 ízben; Szász Béla, Szász Gerő 5 ízben költemények; Szász Károly v., Szenkovitsné Rusz Róza v., B. Szász Piroska v.; Széchy Károly irod. hagyatékából költemények, felolv. Márki Sándor; Tarcsafalvy Albert v., majd r. t. 7 ízben; Tompa Kálmán v. 4 ízben; Váró Ferenc v. eredeti költeményeivel, majd Sully Prudhomme-ból bevezetéssel (műfordítás); Versényi György: eredeti költemények 20 ízben, köztük Óda Garibaldinhoz és Petrarca Italia c. canzonéjának műfordítása; Wass György gr. 4 ízben; Zombori Andor v. 80 felolvasás, 162 ízben.

Értekezések, stb. 1920. november 13-ától kezdve.

1920—1938.

— Az 1926—1938. évek adataihoz hozzájárult *Walter Gyula* főtítkár. —

Az E. I. T. 1918. november havától kezdve két éven át szünetelt munkájával.

Balogh Arthur: Széchenyi emlékezete; Balogh Ernő: Erdély természeti szépségei; Bitay Árpád v.: A külföldi utazások jelentőségéről a szellemi élet fejlődésében; Borbély István: Molière, Nietzsche-ről, Wagner Richárd, mint költő, Emlékbeszéd Dózsa Dánielről, Brassai Sámuelről, A torockószentgyörgyi Brassai kultúrház megnyitása; Makkai Sándor Ágnes c. regényének kritikai ismertetése; Boros György, elnöki megnyitók: Az erkölcs szerepe és fontossága, Nagy Károly püspökről, elhunytá alkalmából, úgyszintén Blaha Lujzáról, Magyar költők természetszeretete, Brassai Sámuel levelei Rigó Annához; Reményik Sándor Romon virág c. kötetéről; Brassai bácsi és százéves Népújása (1934), Madách és Vas Gerebenről; Buday Árpád: Az erdélyi szellem a művelődéstörténetben, Nuditás a művészetben; Dózsa Endre, elnöki megnyitók: Az irodalom és művészet egyetemessége, A magyarság útja, Az erdélyi magyar irodalom, Az irodalmi mozgalmakról, Az erdélyi magyar irodalom világirodalmi

pozíciója, Az E. I. T. célja és feladata a jelenben, A költő és a kor-szellem, Az erdélyi irodalom, Marosvásárhelyi emlékek, Az erdélyi irodalom, A sajtó hivatása, Jókairól, Benedek Elekről, Ferencz József unitárius püspök tiszteletbeli tagról, Kisfaludy Károly halálának 100 éves évfordulója, Petőfiről, Rákosi Jenő tiszteleti tag haláláról, Széchenyi Istvánról, Borbély István volt főtítkárról, Emléke-zések, A magyar-román nép kultúrkapcsolata, Szabolcska Mihályról, Thorma Miklós t. tiszteleti tagról, Emlékezés Felszeghy Dezsőre, Agyagási Károlyról, Már maholnap a magyar szó..., Híres francia asszonyok és a mi asszonyaink, Az E. I. T. 40 éves fennállása ünne-pén (1928. nov. 25.), Kegyeletes megemlékezés Szabolcska Mihályról (1930. nov.). Elnöki megnyitó: A sajtó hivatása (Gyalui Farkas írói munkássága 50 éves jubileumán rendezett díszülésem (1932); Finta Gerő: Megemlékezés Kovács Dezsőről; Gál Kelemen: A pedagógia és pszichológia viszonya; Gredinár Aurél v.: Háborús naplóemlékek; Gyalui Farkas: Dante-kultusz Magyarországon, Elnöki megnyitó az 1921 októberben tartott Dante-ünnepen, A kolozsvári ref. kollégium 40 év előtt, Régi erdélyi írókról és művészekről, emlékezések, ugyan-ily tárgyú emlékezés még két ízben, Goethe Faustjának első magyar előadása Kolozsvárt (Goethe halálának 100 éves évfordulója alkal-mából), Az Erdélyi Irodalmi Társaság 40 éves működéséről (E. I. T. jubileumán, 1928. XI. 25-én), Az erdélyi magyar sajtó fejlődése, kez-detétől fogva (saját 50 éves írói működése alkalmából rendezett dísz-ülésem). Emlékezés Gopcsa László tiszteleti tagról (1933). Elnöki megnyitó: Pethe Ferenc halálának 100. évfordulója alkalmából, Em-lékezés Pethe Ferencről, Szilágysomlyón, u. o. Beszéd sírja meg-koszorúzásánál (1932. XI. 19. és 20.). Beszéd az E. I. T. és a magyar kultúráis egyesületek nevében P. Jánossy Béla 30 éves írói jubi-leumán a Magyar színházban, 1937. november 15.; Gyárfás Elemér: A Libellus Supplex Valachorum, a XVIII. századból; György Lajos: Magyar reflex a világirodalomban, A magyar tudományosság nem-zetközi viszonylatban; Hirschler József tiszteleti tag: Dante; Asszisi Szent Ferenc természettisztelete, A művészettörténetből; Janovics Jenő: Szigligeti Ede pályafutásáról; Járossy Dezső v.: Beethoven vallásossága; Kádár Imre: Arc a mű mögött; Karácsonyi János tisz-teleti tag: A hét vár, Gyulafehérvár elnevezése; Kiss Ernő: Egy kis könyv százéves jubileuma, Jókai jelentősége, Rákosi Jenőről; Kovács Áron: Értekezés; Kovács Dezső alelnök, később tiszt. elnök: Elnöki megnyitók: Arany Jánosról, Kazinczy Ferencről, Dózsa Endréről 70-ik életéve alkalmából, A nép ajkán élő anekdoták összegyűjtésé-nek fontossága, Gyalui Farkasról; Kovács József v.: Olasz-magyar irodalmi kapcsolatok; Krenner Miklós v.: Felolvasás; Kristóf György: Magyar-e az erdélyi irodalom?, Az esztétika nemzetközi problémái, Madách Imre emlékezete, Beöthy Zsoltról; Ligeti Ernő: A sajtó szerepe és fontossága (Szilágysomlyói Pethe ünnepen); Makkai Sán-dor: Bethlen Gábor és Báthory Gábor kapcsolatai; Megnyitó beszéd a Dózsa Dániel emléktábla-leleplezésén, Makfalván; Márki Sándor: elnöki megnyitója: Az erdélyi irodalmi állapotok (az Erdélyi Iro-

dalmi Társaság két évi szünete után (1920. XI. 13.), Ismeretlen címmel 1921. november 12.; Marót Károly v.: Ady igaz lelke; Moldován Gergely tiszteleti tag: Emlékeimből, két ízben egy-egy felolvasás; Molter Károly: Hármaskis-tükör; P. Németh Gellért v.: majd r. t.: Prohászka Ottokár stílus-művészete, A művészettörténet köréből, Felolvasás ugyane tárgyról, A költőben rejtőző gyermeklélek, Gárdonyi Géza érzelmvilága; Paál Árpád: Bethlen Gáborról, Az E. I. T. hivatása, Nemzetek sorsa; Rass Károly: A gondviselésről; Seprődi János: Egy magyar énekesnő élete; Delly Szabó Géza v.: Hogyan lesz népi zenéből műzene (Zene-számokkal); Szentimrei Jenő: Az E. I. T. által 1 felvonásos színműre kitűzött pályadíjról, a bizottság jelentése; Szász Endre: Régi kolozsvári lapokról és újságírókról; Tavasz Sándor: Kisebbségi életünk etikája. 37 felolvasás 110 értekezést olvasott fel.

Elbeszélések, színdarabok.

1920—1938.

Agyagási Károly, Antal Áron v. (színdarabrészletek), elbeszélések; Benedek Elek t. t. (tündér mese), Donáth László v., Dózsa Endre: A régi jó világból c. sorozatból 6 ízben; Ferenczy Béla v., Grandpierre Emil, Gredinár Aurél 2 ízben elb., 1-szer pedig színdarab részl.; P. Gulácsy Irén 2 ízben; Gyallai Domokos 3 ízben; Harsányi Kálmán színmű, 1 felvonásban; Indig Ottó vendég 2 ízben; P. Jánossy Béla 2 ízben; Kacsó Sándor v., Katona Jenő v., Kemény János br. v., majd r. t. 2 ízben; Kibédi Sándor v. 2 ízben; Kovács Dezső 8 ízben; Kovács László v., Kuncz Aladár, Ligeti Ernő 3 ízben; Mael Ferenc, Makkai Sándor v., majd r. t. 2 ízben; S. Nagy László v., Nikodémusz Károly, Nyirő József 8 ízben; Pálos István 2 ízben; Sebesi Samu 3 ízben; Szabó Imre v., Tabéry Géza, Tamási Áron 2 ízben; Thury Zsuzsa 4 ízben; Török Sándor v., Walter Gyula 2 ízben; Zágoni István 2 ízben, 35 író felolvasott 75 ízben.

Költemények.

1920—1938.

Költeményeket olvastak föl a következők: Agyagási Károly 2 ízben; Áprily Lajos 2 ízben; Bárd Oszkár 4 ízben; Bartalis János 2 ízben; Berde Mária 2 ízben, 3-adszor: 1 felv. dráma; Csengeri János, Dánér Lajos v. 2 ízben; Doleschall Ervinné v., Dsida Jenő v., majd r. t. 6 ízben; Farczádi Sándor 2 ízben; Finta Gerő: Versek, 2 ízben pedig Eminescu versfordítások; Finta Zoltán v., Flórián Tibor v., Halász József v., Hangay Sándor, Indig Ottó v. színdarabrészlet; Jakab Géza v., P. Jánossy Béla költemények, részletek költői elbeszélésekből és színműrészlet 15 ízben; Kádár Imre, román balladafordítás; Br.

Kemény János v., Kibédi Sándor v. 2 ízben; Kiss Ernő, Kosztolánszky István v. 4 ízben; Krüzselyi Erzsike r. t. 4 ízben; Kovács Dezső, Kövér Erzsébet, Ligeti Ernő 2 ízben; Mael Ferenc v., majd r. t. 6 ízben; Magyar Bálint v. 2 ízben; Maksay Albert v., S. Nagy László v., Olasz Lajos, Pakots Károly, Pálfi Márton v.: 1 Alexandri verset, 2 Cosbuc fordítást, 3 egyházi éneket és finn ford. és 1 eredeti Ódát; Petres Kálmán költemények 2 ízben; Reményik Sándor 10-szer; Salamon László v., Salgó Olga, Serestély Béla v. 4 ízben; Szaboleska Mihály, Székely László v. 2 ízben; Szentimrei K. Jenő 2 ízben; Szombati Szabó István, Sztojka László v., Tabéry Géza, Ürmösi Károlyné v., Varró Dezső v., Walter Gyula v., aztán r. t. 18 ízben. 49 író, 130 ízben.*

Az E. I. T. külön felolvasásainak sorozata. 1929—1931.

Ötvenhárom felolvasás.

1929 február-április, az E. I. T. előadás-sorozata lírai költőkről.
Február 4, dr. Csűry Bálint: A népköltészet. Febr. 8, dr. Bitay Árpád: Balassa Bálint. Február 11, Dr. Rajka László: Kisfaludy Sándor. Február 12, Dr. Kuncz Aladár: Csokonay Vitéz Mihály. Március 9, Pálfi Márton: Berzsenyi Dániel. Március 12, Dr. Császár Károly: Kölcsey Ferenc. Február 18., március 1. és március 4-én: Kovács Dezső: Vörösmarty Mihály. Március 6, Walter Gyula: Tompa Mihály. Március 8., 11. és 15, Dr. Borbély István: Petőfi Sándor. Március 22, Dr. Császár Károly: Arany János. Április 28. Áprily Lajos: Vajda János. Április 12. Vásárhelyi János: Szaboleska Mihály. Április 8. Ligeti Ernő: Kiss József. Április 10, Dr. Kristóf György: Ady Endre. Április 16, Dr. Kristóf György: Az új magyar líra.

II. *Az E. I. T. előadásai Tordán. 1929 január 12.:* Dr. Kuncz Aladár: Csokonai Vitéz Mihály. Január 19, Dr. Császár Károly: Kölcsey Ferenc. Január 26, Kovács Dezső: Vörösmarty Mihály. Február 2, Dr. Borbély István: Petőfi Sándor. Február 9, Dr. György Lajos: Arany János. Február 16, Dr. Kristóf György: Ady Endre és az új líra. Továbbá Dr. Ligeti Ernő: Kiss József. Ezeket az előadásokat zene-számok és szavaltatok egészítették ki.

III. *Az E. I. T. irodalomtörténeti előadásai a regényről. 1930 jan. 14.* Dr. György Lajos: A magyar regény gyermekkorára. Február 3, Dr. Borbély István: Báró Jósika Miklósról. Február 10. és 14, Dr. Császár Károly: Báró Eötvös Józsefről. Február 17. és 21, Kovács Dezső: Báró Kemény Zsigmondról. Február 24. és márc. 3, Dr. Gyalui Farkas: Jókai Mórról. Március 6, Dr. Rajka László: Mikszáth Kálmánról. Március 10, Dr. Gyalui Farkas: Petelei Istvánról. Március 17, Dr. Kuncz Aladár: Ambrus Zoltánról. Március 21, Dr. Ligeti Ernő:

* Olvasóinkat kérjük, hogy ha oly üléseinkről oly tárgysorozatot találnak, vagy hírlapi tudósítást, melynek szereplői a jegyzékből hiányzanak, szíveskedjenek hozzánk juttatni. Az itt feldolgozott 332 ülésen kívül volt még több, melyek tárgysorozatai hiányzanak.

Herczeg Ferencről. Márc. 24. Dr. Jancsó Elemér: Móricz Zsigmondról. Márc. 31. és ápr. 4. Dr. Kristóf György: Szabó Dezső. Az erdélyi regényről.

IV. 1930-ban Tordán tartott előadások. Kovács Dezső: Báró Kemény Zsigmondról. Dr. Császár Károly: Br. Eötvös Józsefről. Dr. Borbély István: Jósika Miklósról. Dr. Ligeti Ernő: Herczeg Ferencről. Dr. Gyalui Farkas: Jókai Mórról. Jancsó Elemér: Móricz Zsigmondról.

V. 1931-ben tartott irodalmi előadások sorozata: Február 9-én: Dr. Borbély István: A magyar dráma kezdete. Február 13. Pálfi Márton: Kisfaludy Károly. Február 16. Dr. Borbély István: Katona József. Február 20. Kovács Dezső: Szigligeti Ede. Február 23. Rajka László: Madách Imre. Ugyane sorozatban: Dr. Jancsó Elemér: A magyar romantikus dráma. E sorozatok jegyzéke nem teljes.

Ünnepélyes és díszülések, emlékezetül tartott felolvasó- ülések és vidéken tartott ülések, melyeket az Erdélyi Irodalmi Társaság rendezett 1888—1932-ig.

1. Első ünnepélyes közgyűlés 1889. május 26.

2. Felolvasó-estély 1890 február 8. A budapesti írók közül résztvesz és felolvas: Bartók Lajos, Rákosi Viktor, Szemere Atila, a helyiek közül Szász Gerő, Petelei István és Jakab Ödön. E. Kovács Gyula pedig Szentgyörgyi Istvánnal Jókai Mórnak: Melyiket a kilenc közül c. dramatizált elbeszélését adta elő. A rendező-bizottság elnöke Erődi Béla rendes tag volt.

3. Ünnepélyes felolvasó-ülés 1892 november 11. Az erdélyi magyar színészet kezdetének századik évfordulóján. Az ülésről Emlékkönyvet adott ki az E. I. T.

4. Díszülés 1894 május 14. Jósika Miklós születésének századik évfordulójának emlékére.

5. Díszülés 1894 december 19. Szász Gerő alelnök 40 éves költői működésének megünneplésére. Erről az ülésről az E. I. T.-nak külön Emlékkönyve jelent meg.

6. Millenáris díszülés 1896 május 17-én.

7. Ünnepélyes ülés 1896 őszén, a Mátyás-szobor alapkövetétele alkalmából.

Díszülés az 1848-iki márciusi napok félszázados ünnepén. 1898 március 13-án.

9. Díszülés az unió félszázados évfordulóján, 1898 június 5-én.

10. Gyászülés, 1898. évi október 2-án, Erzsébet királyné emlékezetére. Erről az ülésről az E. I. T. külön emlékkönyvet adott ki.

11. Ünnepi ülés 1899. évi március hó 25-én Petőfi halála 50-ik éve alkalmából. Erről az ülésről az E. I. T. külön emlékkönyvet adott ki. Petőfi halálának országos ünnepélyére a félszázad eltelte alkalmából a Petőfi-Társaság meghívására az Erdélyi Irodalmi Társaság 1899 július 30-ára Segesvárra és Félégyházára képviselőtében a következő tagjaiból álló küldöttséget küldötte: Szász Gerő alelnök, Ferenczi Zoltán titkár, Gyalui Farkas másodtitkár. Az E. I. T. tagjai közül Bartha

Miklós tartott beszédet az ünnepélyen, E. Kovács Gyula pedig *Jókai Mór* ünnepi ódáját szavalta Fehéregyházán. A szavalata után összegyűjt és pár nap múlva a helyszínen halt meg.

12. Vörösmarty Mihály emlékének szentelt ülés 1900 december 23.

12a. Felolvasó-ülés Nagyenyeden.

13. Debreczeni Márton költő születésének századik évfordulóján díszülés 1992 januárus 26-án.

14. Kossuth Lajos emlékezetére 1904 szeptember 28.

15. Mátyás király szobrának leleplezése alkalmából ünnepélyes díszülés, melyen Jókai Mór is résztvett és beszédet mondott. 1912 október 11.

16. Wesselényi Miklós emlékezetének 1902 november 9.

17. Vörösmartynak és Deák Ferencnek állított emléktábla leleplezési ünnepélye. 1903 május 17.

18. Jókai Mór emlékezetének 1904 szeptember 18.

19. Medgyes Lajos író emlékezetének, emléktáblája leleplezési ünnepélyén Désen, ünnepélyes felolvasó-ülés 1904 október 30.

20. Gróf Kuun Géza emlékére tartott felolvasó-ülés 1905 szept. 24.

21. II. Rákóczi Ferenc és bujdosó társainak szentelt ülés 1906 november 25.

22. Az E. I. T. felolvasó-ülése Tordán 1907 május 12.

23. E. I. T. jótékony célú előadása a kolozsvári nemzeti színházban 1908 december 17.

24. Wesselényi Miklós emlékezetére 1909 október 24.

25. Az E. I. T. estélye a kolozsvári Nemzeti Színházban 1910 március 13. Petőfiről emlékezés Jakab Ödön és Pekár Gyula felolvasásaiban.

26. Garibaldi szabadságharcának 50-ik évfordulója alkalmából ünnepélyes ülés. 1910 május 1.

27. Matiné az Uránia-színházban (Gróf Esterházy Kálmán előadja élményeit 1848—49-ben, honvéd korában). 1911 május 14.

28. Petelei István emlékének szentelt ülés 1912 február 11. Ez ülés után az E. I. T. táviratban üdvözölte 1910-ben elhunyt alapítójának özvegyét és szülővárosának, Marosvásárhelynek polgármesterét.

29. Az E. I. T. estélye a megyeházán, 1912 április 13. (Esterházy Kálmán gróf tiszteletbeli tag a műsor keretében 1848—49-iki emlékezéseiből tart előadást.)

30. Boccaccio emlékére, születésének 600-ik évfordulóján, 1913 április 6.

31. Báró Eötvös József emlékezetére 1913. dec. 20.

32. E. I. T. színházi estélye a sebesült katonák javára. 1915 jan. 12.

33. Esterházy Kálmán gróf elhunyt tiszti tag emlékezetére 1916 március 11.

34. Arany János-ünnep 1917 március 31.

35. Malonyai Dezső emlékére 1918 április 27.

36. Két évi szünet után felolvasó-ülés, melyet Márki Sándor, az ülés-elnöke az erdélyi irodalmi viszonyokról tartott beszédet és melyen Kiss Ernő Rákosi Jenőről olvasott föl tanulmányt. 1920 november 13.

37. Rákosi munkásságának félszázados évfordulója alkalmából.
38. Dante-ünnep 1921 október 1.
39. Petőfi-ünnepi felolvasó-ülés 1922 november 5.
40. Petőfi-matiné, második Petőfi-ünnepély, ezúttal a Magyar Nemzeti Színházban, 1922 november 12.
41. Az E. I. T. felolvasó-estélye a lugosi városi színházban, a Társaság tagjai által tartott felolvasásokon kívül zene- és énekszámokkal, 1923 október 28.
42. Díszülés Madách Imre emlékére. 1923 április 14.
43. Az E. I. T. felolvasó-ülése Marosvásárhelyen, 1924 június 14. (A marosvásárhelyi Kemény Zsigmond-Társaság rendezte.)
44. Jókai Mór emlékére, 1925 március 22.
45. Széchenyi István emlékeztetése, 1925 december.
46. Az E. I. T. felolvasó-ülése a torockószentgyörgyi kultúrház felavatásán 1927 június 20.
47. Az Erdélyi Irodalmi Társaság a nagyváradj Szigligeti-Társaság által rendezett Szigligeti-emlékesten testületileg vett részt és a műsor öt számát elnökének és tagjainak felolvasásai töltötték be 1928 március 18.
48. Az E. I. T. meghívására, e Társaság keretében a nagyváradj Szigligeti-Társaság felolvasó-ülése 1928 június 2.
49. Az E. I. T. felolvasó-ülése Kolozson 1928 július hóban.
50. Az E. I. T. felolvasó-ülése Makfalván Dózsa Dániel egykori tiszt. tagja emléktáblájának leleplezése alkalmából 1928 szept. 30.
51. Az E. I. T. 40 éves fennállásának alkalmából. Felolvasó-ülés és este társaslakoma 1928 november 25.
52. Bethlen Gábor fejedelem emlékeztetése, halála 300-ik évfordulóján, egykorú költeményekkel és zenei számokkal 1929 nov. 16.
53. Felolvasó-ülés Szamosújváron 1930 június 15-én.
54. Az E. I. T. által rendezett I. előadás-sorozat magyar lírai költőkről 19 előadás, szavalatokkal kiegészítve 1929 február-április.
55. II. előadássorozat 1929 január—február Tordán, hét előadás.
56. III. előadássorozat magyar regényírókról 1930 jan.—április hónapokban, 15 előadás.
57. IV. előadássorozat, magyar regényírókról, 6 előadás Tordán, 1930 november—december.
58. V. előadássorozat magyar drámaírókról 1931 február 9-től. Hat előadás.
59. Díszgyűlés Dr. Gyalui Farkas tiszteletére 50 éves írói működése alkalmából. 1932 május 3.
60. Ünnepélyes ülés az E. I. T.-nak Szilágysomlyón Pethe Ferenc, az első erdélyi magyar közíró (publicista) halálának 100-ik évfordulóján. Az ülésen elnökölt és emlékbeszédet mondott Gyalui Farkas tiszt. alelnök, aki másnap koszorút tett Pethe sírjára az E. I. T. nevében. Közreműködtek a felolvasó-ülés műsorában Walter Gyula és Ligeti Ernő rendes tagok 1932 november 19. és 20-án.

Az Erdélyi Irodalmi Társaság kiadványai.

Az Erdélyi Irodalmi Társaság Évkönyve. I—VIII.

- I. Kolozsvár, 1889. 29 l. Szerkeszti a titkár.
- II. Kolozsvár, 1890. 38 l. Szerkeszti a titkár.
- III. Kolozsvár, 1891. 44 l. Az I—III. Szerk. Csernátóni Gyula.
- IV. Kolozsvár, 1892. 44 l. Szerk. Csernátóni Gyula.
- V. Kolozsvár, 1893. 51 l. Szerk. Ferenczi Zoltán titkár.
- VI. Kolozsvár, 1894. (Évkönyv és a Jósika Miklós-ünnepély.) 48 l.
- VII. Kolozsvár, 1895. 28 l. Szerk. Ferenczi Zoltán titkár.
- VIII. Kolozsvár, 1897. 28 l. Szerk. Ferenczi Zoltán titkár.

Az I—VIII. Évkönyv valamennyi füzete hivatalos kiadás a Társaság tagjai számára. Tartalma: A Társaság életéről, felolvasásairól, történetéről szóló jelentések, megnyitó beszédek és több emlékbeszéd, értekezés, elbeszélés és költemény. Az első három évkönyvet (I—III. szerkesztette Csernátóni Gyula titkár, a IV—VIII-at Ferenczi Zoltán titkár.

Emlékkönyv az Erdélyi Irodalmi Társaságnak a kolozsvári magyar színészet 100 éves évfordulóján. 1892 november 11-én tartott ünnepélyes felolvasó-üléről. Szerkeszti Ferenczi Zoltán, titkár. Kolozsvár, 1892. 48 l.

Emlékkönyv az Erdélyi Irodalmi Társaságnak Szász Gerő első alelnök 40 éves költői működésének megünneplésére tartott díszülésről 1894 december hó 9-én. Szerkeszti: A titkár. Kolozsvár, 1895. 31 l. 1 arcképpel.

Emlékkönyv az Erdélyi Irodalmi Társaságnak Erzsébet cs. és apost. királyi felsége emlékezetére 1898. évi október hó 2-án tartott gyászüléséről. Kolozsvár, 1898. 40 l. Díszkiadás, a füzet szövege is gyászkeretben.

Emlékkönyv az Erdélyi Irodalmi Társaságnak Petőfi halála 50-ik éve alkalmából 1899. évi március hó 25-én tartott ünnepi üléséről. Szerkeszti Ferenczi Zoltán titkár. Kolozsvár, 1899. 29 l.

Debreczeni Márton költői művei I—II. k. Az Erdélyi Irodalmi Társaság kiadása. Budapest, 1903. Franklin Társulat. Kisebb költeményei. (Az E. I. T. megbízásából közrebocsátja Széchy Károly, CCLIX. 166 l. II. A kióvi csata. VIII. 373 l.

Csengeri János: Szamosi János emlékezete, az E. I. T. 1909 október 10-iki ülésén felolvasta. Kolozsvár, 1910. Az Erdélyi Lapok kiadása. 29 l.

Garibaldi, A felsőfalvi tűzkárosultak javára kiadja az Erdélyi Irodalmi Társaság. Különlenyomat az Erdélyi Lapok 1910 május 1. (kilencedik) számából. 76 l. 2 arcképpel (Garibaldi és neje), továbbá Mercantini Garibaldi himnusza dallamának hangjegyeivel.

Petelei István. Elbeszélések. Az író arcképével és életrajzával, kiadja az Erdélyi Irodalmi Társaság. I—II. köt. Kolozsvár, 1912. I. k. 284 l.; II. 274 l. (Az írónak és családjának kívánságára sajtó alá rendezte és eléje életrajzot írt Gyalui Farkas. A két kötetben 65 elbeszélés

jelent meg. Petelei István irodalmi hagyatékából. A mű megjelenését Petelei Istvánné tette lehetővé, mert ő adta a nyomtatás költségeit.)

Dózsa Endre: Czinka Panna. Regény. Kiadja az Erdélyi Irodalmi Társaság. I—II. kötet. Kolozsvár, 1913. I. 124 l. II. 125—28 l.

Lovassy Andor: A bihariak. Rajzok. Kolozsvár 1914. 259. l.

Eredeti székely dalok, Gyűjtötte és férfikarra alkalmazta *Seprődi János.* Kiadja az Erdélyi Irodalmi Társaság. Kolozsvár, 1914. 76 l. (57 székely dal, férfikarra átírva.)

Az Erdélyi Irodalmi Társaság *Almanachja* 1921-re. I. évfolyam. Szerkesztette Kiss Ernő dr. Kiadja az E. I. T. Kolozsvár, év nélkül (1920). 112 lap. (Több nem jelent meg belőle.)

Petőfi Sándor. Összes költeményei. Az Erdélyi Irodalmi Társaság megbízásából kiadta Kiss Ernő dr. Az E. I. T. titkára. Nyomt. Dicsőszentmárton, 1922. 599 l. (Előszót írt hozzá Kiss Ernő, akinek e kiadvány érdeméből oroszlanrésze van.)

Benedek Elek: Petőfi. Szép Erdély ifjúságának. Az Erdélyi Irodalmi Társaság kiadása. Nyomt. Dicsőszentmárton, 1922. 79 l. Petőfi arcképével és 8 képpel.

Műfordítások román költőkből. Kiadja az Erdélyi Irodalmi Társaság. Összeállította Bitay Árpád r. tag. Cluj-Kolozsvár, 1928. 136 l. (Előszó Kristóf Györgytől; műfordítások: Népköltészet és műköltészet, ez utóbbi 24 költőből. Összesen 76 költemény műfordítása.)

Az Erdélyi Irodalmi Társaság alapszabályai és ügyrendje. Kolozsvárt, 1902. 15 l.

Az Erdélyi Irodalmi Társaság könyvkiadó-vállalata (szabályzat) 1913. 7 l.

Az Erdélyi Magyar Irodalmi Társaság alapszabályai, ügyrendje és tagjainak névsora. A választmány megbízásából közzéteszi Dr. Borbély István titkár. Cluj-Kolozsvár, 1929. 26 l.

Folyóiratok.

A *Keleti Virágok* a Társaság első szépirodalmi és szépműtani kötete. 10 füzet egy havi időközben. Az első füzet 1889 május 26-án jelent meg. A kiadvány azokat a műveket tartalmazza, melyek az E. I. T. felolvasó-ülésein adattak elő. Megjelent 10 3 íves füzet, 460 lapon. (Csernátóni Gyula szerkesztette.)

Erdélyi Lapok. Az E. I. T. 1908 október 1-én indította meg az Erdélyi Lapokat, mely 1912 március 1-ig havonként kétszer, e naptól kezdve hetenként jelent meg. 1913 március 29-ig, midőn megszűnt. Szükségesnek tartom egyik előfizetési felhívásából (1909 október) ideiktatni a folyóirat programját, mely szépen megvilágítja a célt, melyet az E. I. T. e vállalata által kitűzött.

„Magyar szív és elme szerint szolgálni indultunk vele olyan eszményeket, amelyek nemzeti multunk talajából sarjadzottak ki.

Mi úgy látjuk ma is, hogy itt, a végeken, szüksége van a magyar nemzeti kultúrának egy olyan folyóiraatra, amely a szépirodalomban

is fenntartsa és terjessze azokat a hagyományokat, amelyek nemzeti életünket a századok viharaiiban, kedvezőtlen körülményeiben is megtartották, erősítették és indokolták.

Nem szégyeljük bevallani, sőt büszkén hirdetjük, hogy előttünk szent dolgok maradtak: a magyar faji jellemvonások, e föld szeretete, a sokszor kigúnyolt hazafiasság, a vallás, a becsület, az asszonyi tisztaság, a családi élet poézise, a kötelességteljesítés, az öregek tisztelete, s ezekkel együtt sok-sok más szentség, amelyeket elődeink tiszteltek, szerettek, imádtak; amelyeket egy tehetséges, de túlságosan vérmes fiatal írónemzedék oly nagy türelmetlenséggel dönget s lerombolni igyekszik; mert a fejlődés akadályait látja bennük.

Midőn most, az első év leteltével új előfizetést nyitunk az Erdélyi Lapokra, ezt abban a reménységben tesszük, hogy főleg az erdélyi részeknek intelligens magyar közönsége megérti és méltányolja becsületes és önzetlen munkánkat és segítségét nem fogja tőlünk jövőre se megvonni.

Érezzük a kezdet nehézségeivel járt gyöngeségeinket, hiányainkat, de azzal az ígérettel fordulunk a közönséghez támogatásért, hogy anyagi erőink növekedésével fokozottabb igyekezettel, teljesebb erővel fogjuk szolgálni az erkölcsös, tiszta magyar közművelődést, amelynek életétől fajunk élete függ.

A fiatal írói nemzedéknek alkotásaitól nem zárkozunk el. Sok igaz ifjú tehetségnek kiváló alkotásai jelentek meg s fognak megjelenni az Erdélyi Lapokban is. De a megválasztásban bírálatunkat mindig fenntebb körvonalozott elveink fogják vezetni.

Tisztelettel kérjük az olvasót, hogy az Erdélyi Lapokra való előfizetéssel s előfizetők szerzésével alapító vagy pártoló tagjaink sorába belépéssel jöjjön segítségünkre önzetlen és fáradtságos munkánkban.

Az Erdélyi Lapok minden hónap 1-én és 15-én jelenik meg 24 nagy oldalon, díszes kiállításban.

Szerkesztője Kovács Dezső, az Erdélyi Irodalmi Társaság titkára.

Erdélyi Lapok. Az Erdélyi Irodalmi Társaság folyóirata megindult 1908 október 1. Dózsa Endre előljáró beszédével. Szerkesztette: Kovács Dezső. I. évf. 1—6 sz. 144 l. 199. II. évf. 1—22. sz. 617 l. 1910. III. évf. 1—24 sz. 752 l. Szerk. Kovács Dezső és Kiss Ernő. 1911. IV. évf. 1—24. sz. 741 l. 1912. V. évf. 1912 márc. 1-én megjelent számától fogva hetilap) 1—40 sz. 712 l. (márc.-dec.) 1912 szept. 28-án Kovács Dezső jelentette, hogy Kós Károly a „Kalotaszeg“-et beolvasztotta az E. L.-ba. 1913. évf. 1—13. sz. 200 l. (jan. 1—márc. 29.)

A szerkesztőség nyilatkozata a március 29-iki, utolsó számban: „Sajnálattal kell bevallanunk, hogy törekvésünkben nem támogatott a közönség oly mértékben, mint elvárhattuk s becsülettel végzett munkásságunk fejében megérdemeltük volna

A Társaság fenn akarván tartani a kapcsolatot, melyet e folyóirat útján mégis sikerült a közönség egy részével megteremtenie, e célból könyvsorozat megindítását határozta el és egy-két kötetet ad ki oly módon, hogy pártoló tagokat vesz föl. Az első évi kiadványnak számított Petelei: Elbeszélések, két kötet és Dózsa Endre: Czinka Panna regénye.“

Az E. I. T. felolvasó ülései.

1897—1938.

1897. I. 17. — II. 14. — III. 13. — IV. 11. — V. 23. — IX. 26. — X. 29. — XI. 7. — XII. 12.

1898. I. 30. — II. 20. — III. 13. — V. 1. — VI. 5. — X. 2. — X. 30. — XI. 27. XII. 18.

1899. I. 29. — II. 20. — III. 25. — IV. 30. — VI. 11. IX. 24. — X. 24. — XI. 26. — XII. 17.

1900. I. 21. — II. 25. — III. 25. — IV. 20. — V. 27. — IX. 23. — X. 21. — XI. 11. — XII. 23.

1901. I. 20. — II. 17. — III. 29. — IV. 21. (Nagyenyed). — IV. 28. — VI. 9. — X. 20. — XI. 17. — XII. 15.

1902. I. 26. — III. 16. — IV. 20. — VI. 1. — IX. 28. — X. 11. — XI. 9. — XII. 21.

1903. I. 25. — II. 22. — IV. 19. — V. 17. — X. 4. — XI. 29. — XII. 20.

1904. I. 24. — II. 28. — III. 27. — V. 20. — VI. 12. — IX. 18. — X. 23. (Désen). — X. 30. — XI. 20. — XII. 11.

1905. I. 29. — III. 5. — III. 25. — IV. 9. — IV. 19. — V. 14. — VI. 4. — IX. 24. — X. 22. — XI. 26. — XII. 17.

1906. I. 21. — II. 25. — III. 18. — IV. 22. — V. 27. — XI. 25.

1907. I. 6. — II. 10. — III. 24. — IV. 28. — V. 12. (Tordán). — V. 26. — IX. 29. — X. 27. — XI. 24. — XII. 15.

1908. II. 2. — II. 23. — III. 22. — IV. 26. — V. 31. — X. 11. — XI. 8. — XI. 29. — XII. 17.

1909. I. 10. — II. 21. — IV. 4. — IV. 25. — VI. 13. — X. 10. — X. 24. — XII. 12.

1910. I. 9. — II. 6. — III. 13. — IV. 3. — V. 1. — V. 29. — X. 1. — XI. 6. — XII. 6.

1911. I. 22. — II. 11. — IV. 23. — V. 14. — VI. — X. 8. — XI. 5. — XI. 19. — XII. 17.

1912. II. 11. — IV. 3. — V. 19. — IX. 29. — XI. 30. — XII. 1. — XII. 15.

1913. I. 19. — IV. 6. — IV. 7. — V. 25. — VI. 6. IX. 28. — XI. 9. — XII. 20.

1914. I. 31. — II. 28. — III. 28. — V. 2.

1915. I. 12. — III. 19. — X. 16. — XI. 20.

1916. I. 29. — II. 26. — III. 11. — IV. 8. — V. 6. — VI. 7.

A háború miatt a felolvasásokat csak 1917 januárban kezdhették meg.

1917. I. 6. — II. 3. — III. 31. — V. 23. — XI. 3. — XII. 1.

1918. I. 28. — II. 23. — III. 16. — IV. 27. — V. 26. (1918 okt. az előkészített ülést a kanyarójárvány miatt betiltották.)

1918 októbertől kezdve 1920 nov. 13-ig szünet, 2 évig.

1920. XI. 13. — XII. 11.

1921. IV. 30. — V. 20. — (a jún. 18-ra hirdetett ülés, melyre Ravasz László székfoglalója is ki volt tűzve, akadály miatt elmaradt), X. 1. — XI. 12. — XII. 3.

1922. I. 21. — III. 4. — IV. 29. — V. 28. — XI. 5. — XI. 12.

1923. II. 11. — II. 25. — III. 11. — III. 25. — IV. 14. — V. 5. — V. 13. — X. 28. (Lugos).

1924. II. 10. — III. 10. — III. 23. — VI. 14. (M.-Vásárhely). — XI. 16.

1925. III. 22. — XII.

1926. II. 22. — III. 9. — III. 22. — IV. 26. — XI. 7. — XI. 21. — XII. 5. — XII. 19.

1927. I. 16. — I. 30. — II. 13. — II. 27. — IV. 13. — V. 1. — V. 8. — VI. 26.

1928. II. 25. — III. 17. — III. 18. (Nagyvárad). — V. 12. — VI. 2. — VII. (Kolozs). — IX. 30. (Makfalva). XI. 25.

1929. I. 20. — II. — III. 17. — XI. 16. — XI. 17.

1930. II. 28. — V. 10. — V. 18. — VI. 15. (Szamosujvár). — XI. 7. — XI. 28. — XII. 19.

1931. I. 23. — II. 27. — IV. 24. — XI. 13. — XI. 27.

1932. I. 27. — III. 6. — IV. 10. — V. 3. — XI. 18. — XI. 19. és 20. (Szilágysomlyón). — XI. 25.

1933. I. 27. — III. 17. — V. 12. — V. 26. — VI. 12. — XI. 12.

1934. Hosszabb szünet, külső akadályok miatt. VI. 17. — Egész évben 1 ülés.

1935-ben engedélyezés akadályai miatt nem tartottak felolvasó üléseket.

1936. I. 26. — III. 15.

1937. mint 1935-ben. Ámde nov. 17. Jánossy Béla jubileuma, melyet az E. I. T. rendezett.

1938. II. 28. — IV. 7.

Az E. I. T. felolvasó üléseinek száma.

Az E. I. T. 1888-tól 1897. jan. 1-éig 73 felolvasó ülést tartott. 1888—1938-ig bezárólag 332 felolvasó ülés munkáját dolgoztam fel. Több ülés tárgysorozatát, sem a hiányos jegyzőkönyvekben, sem az egykorú hírlapokban nem voltam képes, gondos kutatás ellenére sem, megtalálni. Kétségtelen pedig, hogy a Társaság még több ülést is tartott, mint amennyit felsorolnom sikerült. Így, megalakulásától, 1888-tól, 1938 végeig 332 felolvasó üléséről tudunk, eddig. Lekötelezné a Társaságot az, aki ha e jegyzékben felsorolt dátumokon kívül való időben tárgysorozatot találna, *szíves volna velünk közölni*. Most már, ha tekintetbe vesszük a különböző okokból ismételt 2—2 évig is tartó és más hosszú szüneteket, megállapítható, hogy az E. I. T. munkaideje tulajdonképpen 44 évre terjedt, ami átlag évente 8 felolvasó ülést tesz ki. Az utóbbi 20 évben pedig, mikor a hosszabb szünetek voltak, átlag évi 6 felolvasó ülést mégis tartottunk.

Pályadíjak.

I. 1923 őszén, Janovics Jenő dr., a kolozsvári Magyar Színház igazgatója, vándorserleget adományozott, „Erdélyi írók olimpiásza” címén, irodalmi versenyek pályadíjául, egyes erdélyi városok írói részére, akik városuk „irodalmi képviselte” lennének. Továbbá 3 egyéni díj is volt, egyes írók részére. Az Erdélyi Irodalmi Társaság „patronátussága” alatt alakított bíráló bizottság ítélkezett a verseny pályadíjaiban. A kolozsvári Magyar Színházban lefolyt versenyben résztvevő Marosvásárhely, Arad és Nagyvárad több írója. A bíráló bizottság Marosvásárhely „írói képviselőténak” ítélte a serleget, mely „évről-évre ismétlődő olimpiász győztes íróinak” volt szánva. 1924 április 24-én, az E. I. T. felolvasó ülésén, Janovics átadta a serleget, mint vándordíjat, az E. I. T. elnökének, arra kérve, hogy adja át Marosvásárhely „írói képviselőténak”. Dózsa Endre vállalta a megbízást. Junius 14-én, a díjnyertes Kemény Zsigmond Társaság részére M.-Vásárhelyen a K. Zs. T. felolvasó ülésén, miután ott Borbély István, az E. I. T. főtitkára felolvasta a bíráló bizottság jelentését, Dózsa elnök, beszéd kíséretében átadta a serleget, melyet Dékány Kálmán alelnök vett át. A következő versenyeket, évenként más városba tervezték, azonban, elmaradtak. Egyéni díjakat kaptak ez első „olimpiáson”: Tabéry Géza, Szombati-Szabó István és Osvát Kálmán.

II. 1925-ben Bánffy Ferenc báró, Kolozsvárt, 30.000 lei adományából az E. I. T. pályadíjat tűzött ki „Az erdélyi magyarság történetének megírására”. A bírálóbizottság, melynek előadója *Kelemen Lajos* tagtársunk volt, végül dr. Biró Vencel tagtársunkat bízta meg a munkával. Biró Vencel dolgozik jelenleg művén. A pályadíjat alapító Bánffy Ferenc br. 1938-ban, sajnos, elhunyt. Közrészvétel kísérette nyugvóhelyére.

III. Az E. I. T. 1926-ban Jakabffy Elemér adományából 5000 leit tűzött ki egyfelvonásos színdarabra. A Társaság által kiküldött háromtagú bírálóbizottság, melynek elnöke Kristóf György, tagjai György Lajos és Szentimrei Jenő voltak, a pályadíjból 2000 leit Kibédi Sándor Falusi tájékpipa c. 1 felvonásos színdarabjának ítélte. 1000—1000 lei pályadíjat nyertek: Krinszky Géza, Nikodémusz Károly és Czinczér Miklós. (1927 jan. 16. ülésén.)

Repertórium. 1. Az E. I. T. Évkönyvei, Emlékkönyvei, Almanachja, a Társaság folyóiratai és alapszabályai. — 2. Az Emke megalapítása stb. Kolozsvár, 1910. Irta: P. Sándor József. Az E. I. T. létrejövetele. 316—18. l. — 3. Gyalui Farkas: Petelei Istvánról, Kolozsvár, 1912. 24—26. l. — 4. Erdélyi Irodalmi Almanach. Szerk.: György Lajos, Bpest, 257—259. l. Walter Gyulától — 5. Magyar Irodalmi Lexikon, Bpest, (1925.) és más magyar lexikonokban. — 6. Kristóf György: Az E. I. T. bölcsője körül. Az Ellenzék melléklete. 48. évf. 177. sz. (1927.) — 7. Erdélyi Lexikon. Szerk.: Dr. Osvát Kálmán, Szatmár, 1928. — 8. Gyalui Farkas: Dózsa Endréről, Páztortűz, 1928. 50—51. l. Adatok a Társaságról is. — 9. Gyalui Farkas: Az E. I. T. negyven éve. Páztortűz, 1928. 553—4. l. — 10. Gyalui Farkas: Az E. I. T. születése, Páztortűz, 1938. 506—509. l. (3 arcképpel). U. o. Petelei Bimbófadás c. elbeszélése, melyet a Társaság első ülésén felolvastak. — 11. Tavaszy Sándor: A félszázados E. I. T., Erdélyi Helikon, 1938. 790—91. l. — Továbbá egykorú hírlapok és folyóiratok közleményei a Társaság üléseiről.

Az Erdélyi Magyar Irodalmi Társaság tagjai.

Összeállította: *Walter Gyula* főtitkár.

A Társaság elnöksége és tisztikara:

Elnök: báró Kemény János (megválasztva 1937. III. 21.).

Tiszteletbeli elnökök: Dr. Boros György, (1937. III. 21.).

Dózsa Endre, (t. elnökké választva 1935. V. 23.).

Dr. Gyalui Farkas (megválasztva 1937. III. 21.).

Alelnökök: Reményik Sándor,

Dr. Tavaszy Sándor (megválasztva 1937. III. 21.).

Főtitkár: Walter Gyula (megválasztva 1937. III. 21., előbb titkár 1926. VII. 12-ike óta).

Tb. főtitkár: Nyirő József (főtitk. 1929-1931., tb. főtitkár 1931 óta.)

Pénztárnok: Hadházy Sándor (1926. VII. 12-ike óta).

Ellenőr: Dr. P. Jánossy Béla (1926. VII. 12-ike óta).

Ügyész: betöltetlen.

Igazgató-választmány az elnökség mellett: Dr. Boros György, Dr. Gyalui Farkas tb. elnökök, Dr. Balogh Ernő, Dr. Biró Vencel, Dr. Gál Kelemen, Gyallay Pap Domokos, Dr. Kádár Imre és Dr. Kristóf György rendes tagok (1937. III. 21.-i közgyűlési határozattal).

(A Társaság levéltára, közgyűlési határozat értelmében a cluj-kolozsvári Református Kollégium könyvtárában van elhelyezve.)

A Társaság jelenlegi tagjai:

Tiszteleti tagok: Gróf Bánffy Miklós 1921, Dr. Boros György tb. elnök 1937, Dr. Chohnoky Jenő Bp. 1922, Dr. Csengeri János Bp. 1921, Dózsa Endre tb. elnök 1937, Dr. Gyalui Farkas tb. elnök 1937, (r. tag 1893 óta), Dr. Janovics Jenő 1929, Gróf Majláth Gusztáv Károly 1909, Dr. Ravasz László Bp. 1922, P. Sándor József 1912 óta.

Rendes tagok: Dr. Balogh Arthur 1926, Dr. Balogh Ernő 1935, Dr. Bárd Oszkár 1922, Dr. R. Berde Mária 1917, Dr. Biró Vencel 1921, Dr. Bródy Miklós 1922, Dr. Császár Károly 1935, Finta Gerő 1926, Dr. Gál Kelemen 1926, Dr. Gyárfás Elemér 1928, Dr. György Lajos 1926, Dr. Imre Lajos 1926, Dr. P. Jánossy Béla 1916, Járosi Andor 1937, Dr. Jakabffy Elemér 1928, Karácsony Benő 1937, Dr. Kádár Imre 1921, Kelemen Lajos 1917, báró Kemény János 1931, Kós Károly 1922, Kovács László 1937, Dr. Krenner Miklós 1924, Dr. Kristóf György 1921, Krüzselyi Erzsike 1924, Dr. Ligeti Ernő 1929, Mael Ferenc 1931, Mak-say Albert 1937, Dr. Markovics Rodion 1933, Molter Károly 1921, Dr. P. Németh Gellért 1929, Nikodémusz Károly 1928, Nyirő József 1922, Pakocs Károly 1926, Gyallay Pap Domokos 1917, Dr. Paál Árpád 1921, Rass Károly 1922, Serestély Béla 1921, Dr. Sulyok István 1935, Szántó György 1929, Dr. Szász Ferenc 1937, Tamási Áron 1937, Tabáry Géza 1922, Dr. Tavaszy Sándor 1924, Tompa László 1922, P. Trefan

Leonard 1921, Dr. Varga Béla 1924, Walter Gyula 1924. — Hadházy Sándor 1926. óta a Társaság pénztárnoka. (Az évszám a taggaválasztás évét jelöli.)

Kültagok: Áprily Lajos, Balázs Árpád, Bartalis János, Dr. Balogh Jolán, gr. Bethlen Istvánné, Dr. Csúry Bálint, Hangay Sándor, Horváth Árpád, Hevesi Sándor, Hunyadi Sándor, P. Gulácsy Irén, Komáromi János, Kövér Erzsébet, Dr. Kreutzer Lipót (Fabula János), Dr. Makkai Sándor, Móricz Zsigmond, Nagy Dániel, Petri Mór, Dr. Szabó Dezső, Sz. Szabó Mária, Szász Endre, Szentiványi Sándor, Dr. Szinnyei József (ifj.), Táboriné Tutsek Anna, Dr. Zágoni István.

Elhúnyt tiszteleti, rendes és kültagok: Abonyi Árpád, Agyagássy Károly (alapító tag is), Dr. Apáthy István, Ábrányi Emil, Dr. Balogh Endre, *Barabás Samu*, Bartha Miklós, Br. Bálint József, Br. Bánffy György, *Br. Bánffy Ferenc*, Bedőházy János, *Benedek Elek*, *Dr. Beöthy Zolt*, Dr. Bitay Árpád, Dr. Borbély István, *Dr. Brassai Sámuel*, Dr. Buday Árpád, Csekme Ferenc, Csernátoni Gyula, Csulak Lajos, Dr. Deák Albert, Deák Farkas, De Gerando Antonina, Dr. Dézsi Lajos, *Dózsa Dániel*, Dsida Jenő, *Éjszaki Károly*, *Endrődi Sándor*, Dr. Erdélyi Károly, Dr. Erdélyi Pál, Erődi Béla, *Gr. Eszterházy Kálmán*, Fanghné Gyújtó Izabella, Farkas Sándor, Farkas Ödön, Dr. Farnos Dezső, Dr. Felméri Lajos, Felszeghy Dezső, *Ferencz József*, Dr. Ferenczy József, *Dr. Ferenczi Zoltán*, *Dr. Finály Henrik*, Dr. Fráter Béla, Gyarmathy Zsigáné Hóry Etelka, *Dr. Gergely Samu*, *Goga Octavian*, Dr. Grandpierre Emil, *Dr. Gyulai Pál*, Halász Ignác, *Halmágyi Sándor*, *Dr. Harashti Gyula*, *Dr. Hegedüs István*, Hegyesi Vilmos, Hindy Árpád, *Dr. Hirschler József*, Dr. Hornyánszky Gyula, Hóry Béla, Dr. Imre Sándor, *Jakab Ödön*, *Dr. Jancsó Benedek*, Járosy Dezső, *Jékey Aladár*, *Dr. Karácsonyi János*, *Kádár József*, Kelemenné Zathureczky Berta, Br. Kemény Endre, Kenessey Béla, *Kiss József*, Kis Sándor, Dr. Kiss Ernő, Koós Ferenc, Korbuly József, E. Kovács Gyula, *Kovács Dezső*, t. elnök 1935., *Kozma Ferenc*, *Dr. Kövály László*, Dr. Kuncz Aladár, *Gr. Kuun Géza*, a Társaság első elnöke, Dr. Lánczy Gyula, Dr. Lázár Gyula, *Dr. Lechner Károly*, Lovassy Andor, Malonyai Dezső, *Dr. Márki Sándor*, *Dr. Meltzl Hugó*, *Mészáros István* alapító tag is, Medgyes Lajos, *Dr. Moldován Gergely*, Nagy Károly, *Gr. Passerini L. G.*, Dr. Cs. Papp József, Pálffi Márton, *Petelei István*, a Társaság megalapítója, Dr. Perényi József, Petres Kálmán, Dr. Petz Vilmos, *Rákosi Jenő*, *Rákosi Viktor*, Rédiger Géza, Dr. Réthy Lajos, *Révai Károly*, *Dr. Salamon Ferenc*, Sebesi Jób, *Sebesi Samu*, Seprődi János, *Dr. Szabó Károly*, Szabó Jenő, *Szabolcska Mihály*, *Szamosi János*, t. alelnök, P. Szathmáry Károly, Szathmáry Nagy György, *Szász Károly*, Dr. Szász Béla, Szász Gerő, *Dr. Szádeczky K. Lajos*, *Szentgyörgyi István*, Dr. Széchy Károly. Széchné Lorenc Jozefin, *Szilágyi Sándor*, Szombati Szabó István, Tarcsafalvi Albert, Tanács József, *Gr. Teleki Sándorné (Szikra)*, *Thorma János*, Török István, Gr. Wass György, Váró Ferenc, Dr. Váradi Aurél, Versényi György, *Gr. Zichy Géza*. (A dült betűkkel jelzettek tiszteleti tagok voltak.)

T A R T A L O M

	Oldal
Az E. M. I. T. ötven éve — — — — —	3
Felolvasásainak munkája — — — — —	11
Külön felolvasásainak sorozata, 1929—31. — — — — —	24
Unnepélyes és díszülések, emlékezetül és vidéken tartott ülések — — — — —	25
Az E. M. I. T. kiadványai — — — — —	28
Folyóiratok — — — — —	29
Az E. M. I. T. felolvasó ülései, dátumok szerint — — — — —	31
Felolvasó ülések száma — — — — —	32
Pályadíjak — — — — —	33
Irodalom (repertórium a Társaságról) — — — — —	33
Az E. M. I. T. tagjai — — — — —	34

